

Beslutsfattande i församlingar inom Svenska kyrkan

En kvantitativ studie av kyrkofullmäktiges uppfattning av inflytande

Abstract

This thesis takes on the distribution of influence at the local level of the Church of Sweden from a legitimacy theory perspective. It is argued that the high levels of member resignation could be viewed as a manifested lack of confidence due to the failing legitimacy of the Church of Sweden. In order to continue the academic discussion on the democratic relation between the Church and its members, this thesis portrays the democratic system of the parish (in Swedish: *församling*), the local organ within the Church of Sweden. It conducts a survey for democratically elected representatives in six parishes, in order to illustrate how these representatives perceive the current distribution of influence, as well as their preferred distribution of influence, in their parish.

The empirical results of the survey investigation are that there are two main groups of actors within the parish. The first group, consisting of members and representatives, are perceived as relatively weak, and preferably should be empowered, while the second group, considering of elites within the parish, is perceived relatively powerful and preferably should be weakened. The executive board differs from this pattern, as it is perceived as an elite actor that preferably should be empowered.

Keywords: Legitimacy, Influence, the Church of Sweden, Local Democracy

Words: 9 978

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Statsvetenskapligt perspektiv på Svenska kyrkan	2
1.3	Syfte och frågeställning	3
2	Teori	4
2.1	Legitimitet	4
2.2	Inflytande i beslutsprocessen	6
2.3	Förutsättningar för inflytande i beslutsprocessen	7
3	Tidigare forskning	9
3.1	Svenska Kyrkan	9
3.1.1	Församlingens struktur	9
3.1.2	Den dubbla ansvarslinjen	9
3.1.3	Församlingen i förhållande till kommunen	10
3.2	Svenska kommuner	11
3.2.1	Politikens spelregler	11
3.2.2	Inflytande i beslutsprocessen	12
3.3	Förväntningar inför undersökningen	13
4	Metod	14
4.1	Datainsamling	14
4.1.1	Operationalisering	14
4.1.2	Genomförande	18
4.1.3	Bakgrundsvariabler	18
4.2	Urval	18
4.2.1	Kategorisering av församlingarna	18
4.2.2	Urval efter kategorisering	20
4.3	Databearbetning	21
4.3.1	Deskriptiv analys	21
4.3.2	Samband mellan variabler	21
5	Resultat	23
5.1	Datainsamlingens genomförande	23
5.1.1	Bortfall	23

5.1.2	Exkludering av data.....	23
5.2	Beskrivning av urvalet	24
5.3	Uppfattningar om politikens spelregler.....	25
5.4	Uppfattningar om inflytande	26
5.4.1	Rådande inflytande.....	26
5.4.2	Önskvärt inflytande	27
5.5	Samband mellan variabler.....	29
5.5.1	Samvarians för aktörers inflytande	29
5.5.2	Uppfattat inflytande i förhållande till önskvärt inflytande.....	30
6	Diskussion	32
6.1	Politikens spelregler	32
6.2	Uppfattat fördelning av inflytande	33
6.3	Önskvärd fördelning av inflytande.....	34
7	Sammanfattning.....	36
7.1	Framtida forskning	37
8	Referenser.....	38
8.1	Vetenskaplig litteratur	38
8.2	Digitala källor.....	39

1 Inledning

1.1 Bakgrund

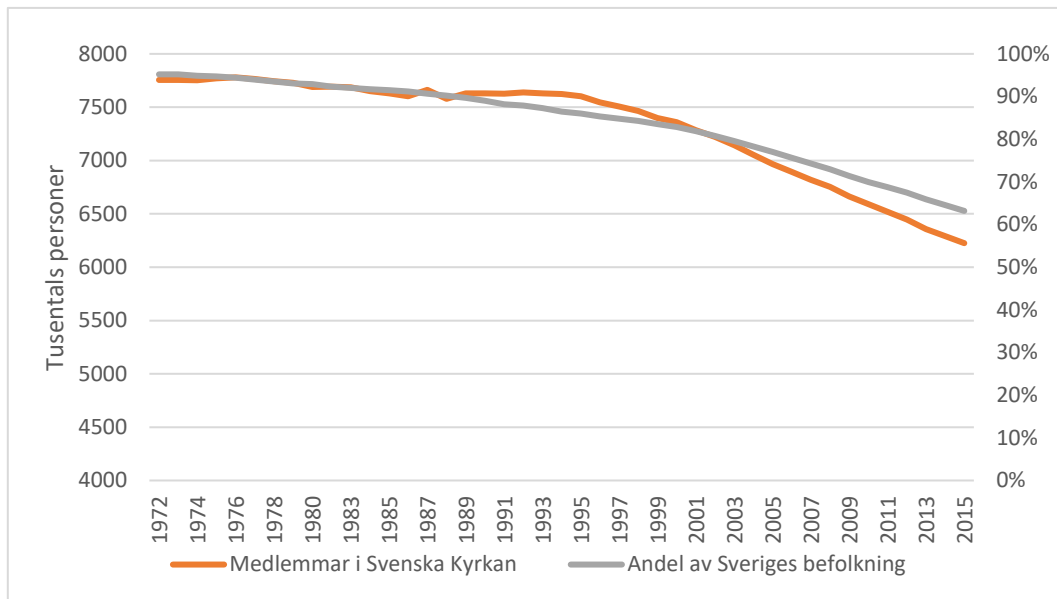
År 2000 skildes den Svenska kyrkan från staten. Efter att under fem sekler varit en del av staten Sverige, blev Svenska kyrkan en fristående aktör – ett trossamfund (Ridne i *Folklig förankring - demokrati i Svenska kyrkan*. 2000, Förord). Även om trossamfundet är en ickestatlig organisation är den fortfarande en demokratisk sådan. Kyrkan i Sverige har en lång tradition av demokratiska inslag med maktindelning mellan prästvigda och folkligt förtroendevalda, framför allt på lokal nivå (Ekström i *Folklig förankring - demokrati i Svenska kyrkan*. 2000, sid. 8-14).

Svenska kyrkan kan liknas vid den svenska staten, då de demokratiska strukturerna påminner om varandra i stor utsträckning. Svenska kyrkans demokratiska struktur kan sägas, precis som före separationen, vara utformad med den statliga modellen som utgångspunkt. Svenska kyrkan, likt den svenska staten, har tre nivåer, vilkas respektive beslutsforum väljs vart fjärde år genom allmänna och hemliga val. Röstning sker på nomineringsgrupper, där personval är möjligt men inte nödvändigt.

Svenska kyrkan har därutöver verksamhet och uppdrag som har en offentlig karaktär. Väsentliga funktioner har, något förenklat, förlagts på en stor aktör i den svenska civilsamhället (Pettersson 2013, kap. 5). Exempel på sådana funktioner är dop, äktenskap och begravning, vård av kyrkor, barnverksamhet samt omsorg för socialt utsatta.

Medlemsantalet i Svenska kyrkan har de senaste decennierna stadigt minskat (se Diagram 1.1). Detta förklaras ofta med ett minskat intresse för religionen i ett allt mer sekulariserat land (se till exempel Svensson 2006, sid. 5f). Dessutom har det blivit lättare att träda ur kyrkan i och med avskiljningen från staten år 2000 (ibid.). Det kan dock vara intressant att beskriva det minskande antalet medlemmar med andra förklaringar. Ett exempel är beskrivningen av den skandal som uppstod i samband med att granskningar av de ”[...] *dyra resor, vidlyftiga representation och annat [...]*” en biskop gjort, vilket ledde till att utträdet ur Svenska kyrkan ökade hastigare än någonsin 2016 (Rehn, 2016-06-11, Sveriges Radio). Detta skeende kan ur ett statsvetenskapligt perspektiv beskrivas som en nedgång i medlemmarnas förtroende för Svenska kyrkan, och utträdet blir således en manifestation för att visa på en bristande legitimitet i den demokratiska strukturen.

Diagram 1.1. Medlemmar i Svenska kyrkan över tid (Svenska kyrkan 1). Uppgifter saknas för år 1981, som exkluderas ur figuren



Om Svenska kyrkan betraktas som en organisation som påminner om den statliga, avseende verksamhet och struktur, kan det vara intressant att betrakta den ur ett statsvetenskapligt perspektiv. Det kan också vara intressant att undersöka den demokratiska strukturens legitimitet, och använda legitimitetsteori för att förklara de fallande medlemssiffrorna.

1.2 Statsvetenskapligt perspektiv på Svenska kyrkan

I uppsatsen förs en vetenskaplig diskussion kring de demokratiska förhållandena inom Svenska kyrkan. Mer specifikt undersöks Svenska kyrkans demokratiska struktur utifrån hur de förtroendevalda uppfattar den. Resultaten kan bidra till att analysera hur medlemmar i Svenska kyrkan uppfattar legitimiteten i kyrkans organisation, och utträde som en manifestation av legitimitet kan belysas.

Den lokala nivån inom Svenska kyrkan kommer att vara i fokus. För det första, är den lokala nivån i Sverige det närmaste en statsvetare kan komma en experimentell situation (Montin i Ivarsson 2011, kap. 1). Det finns ett mycket stort antal församlingar, vilka är de lokala organisationerna inom Svenska kyrkan. Dessa församlingar har olika förutsättningar och situationer. För det andra undersöks medlemmarnas relation till den demokratiska strukturen bäst där kontakten mellan medlemmar och organisation sker. Inom Svenska kyrkan, där en stor majoritet av verksamheten sker på lokal nivå, blir det intressant att fokusera just på församlingen.

Samhällsvetenskapliga undersökningar har i viss mån gjorts om strukturen inom Svenska kyrkan, inte minst om hur maktfördelningen mellan prästvigda tjänstemän och förtroendevalda politiker bör se ut (Eriksson, Hermansson et al. 2005). Också Svenska kyrkans valsystem (ibid.) samt medlemmarnas uppfattning av Svenska

kyrkans församlingars profil och hur den påverkar deras delaktighet i kyrkan (Hultén, Johansson 2004) har undersökts. Denna uppsats bidrar således till en befintlig vetenskaplig diskussion om den demokratiska relationen mellan Svenska kyrkan och dess medlemmar.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att ge en inblick i den demokratiska strukturen i Svenska kyrkan utifrån ett legitimitetsteoretiskt perspektiv. Begreppet demokratisk struktur är stort och hela Svenska kyrkans struktur är inte möjlig att undersöka i en kandidatuppsats. Avgränsning av begreppet diskuteras i kapitel 2.1 och resulterar i en begränsning till undersökning av fördelningen av inflytande. Detta syfte leder fram till följande frågeställning:

Hur fördelas inflytande i beslutsprocessen inom Svenska kyrkans lokalnivå?

I kapitel 2.2 förs en diskussion om hur inflytande i beslutsprocessen inom demokratiska organisationer kan mätas. Slutsatsen i denna diskussion blir att mest framgångsrikt för uppsatsen är att undersöka de förtroendevaldas uppfattning av fördelningen av inflytande i beslutsprocessen. Detta leder fram till följande delfrågor:

1. Hur uppfattar ledamöterna i kyrkofullmäktige att inflytandet i beslutsprocesser *är* fördelat?
2. Hur uppfattar ledamöterna i kyrkofullmäktige att inflytandet i beslutsprocesser *bör* fördelas?

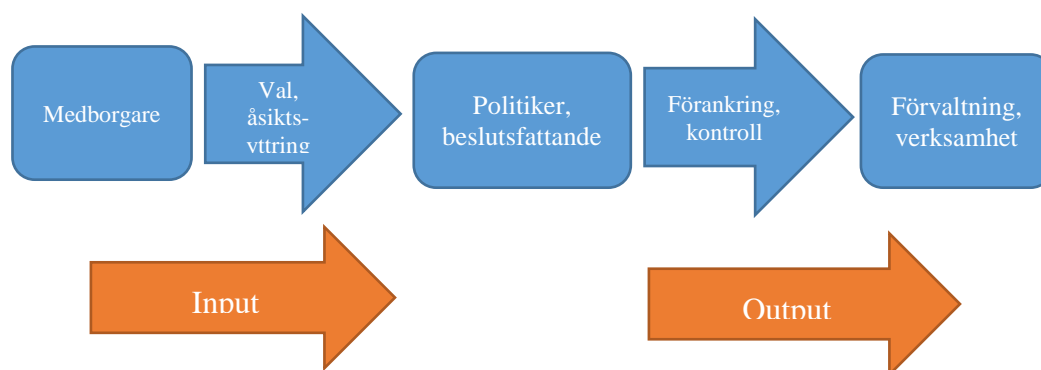
2 Teori

2.1 Legitimitet

Kommunen kan beskrivas som ett politiskt system uppbyggt på processer för demokratiskt beslutsfattande och genomförande, det vill säga en demokratisk styrningskedja (Ivarsson, Karlsson i Ivarsson 2011, sid. 7f). Styrningskedjan har tre olika aktörer, medborgare, politiker och förvaltning. Medborgarna förväntas uttrycka önskemål och åsikter och välja sina politiker. Politikernas uppdrag är att uppfatta medborgarnas önskemål och utsätta dem för en politisk process av beslutsfattande. De har även uppdraget att stå i kontakt med förvaltningen, och se till att de önskemål från medborgarna som vinner kraft i den politiska processen också genomförs (ibid.). Sist i modellen befinner sig förvaltningen, vars uppgift är att verkställa de beslut som fattats, och se till att verksamhet sker.

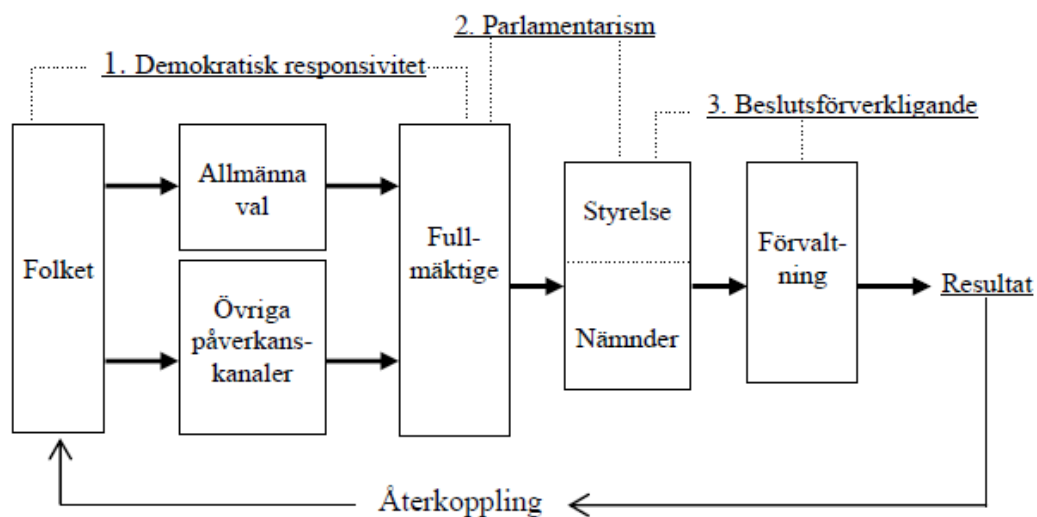
Legitimitet bestäms av inflödes- och utflödesprocesser (Lidström, Eriksson 2009, sid. 64-68). Inflödesprocessen styrs av den politiska organisationens förmåga att fånga upp medborgarnas önskemål och åsikter, samt det politiska beslutsfattandet. Utflödesprocessen styrs av den politiska organisationens förmåga att utföra det som har beslutats, samt omfattar politikernas kontroll över förvaltningen och verksamheten. Dessa två flödesprocesser kallas inte sällan för demokratins input respektive output.

Figur 2.1a. Demokratisk styrningskedja och legitimeringsprocesser. I figuren illustreras den demokratiska styrningskedjan i blått (Ivarsson, Karlsson i Ivarsson 2011, kap. 2). Legitimeringsprocesserna illustreras i orange (Lidström, Eriksson 2009)



Modellen kan göras mer detaljerad, samt anpassas för kommunala förhållanden. I Figur 2.1b presenteras en modell där input- och outputsidan utvidgas (Wohlgemuth 2006, sid. 37-46). Den första processen, demokratisk responsivitet, visar hur fullmäktige, de förtroendevalda politikerna, har som uppgift att uppfatta och tolka medborgarnas åsiktsyttringar. Medborgarna yttrar sina åsikter dels genom att i valet rösta på den kandidat som bäst representerar dem, dels genom olika påverkanskanaler mellan valen. Den andra processen, parlamentarism, visar hur de förtroendevalda politikerna i fullmäktige ska omsätta de åsikter de hämtat från medborgarna, genom att fatta beslut. Den tredje processen, beslutsförverkligande, uttrycker hur besluten sedan verkställs, efter att de har fattats, och hur verksamheten sker därefter. Utifrån verksamheten som sker, i figuren kallat resultat, får medborgarna bedöma hur väl deras åsikter har uppfattats och genomförts, och anpassar utifrån detta sitt agerande gentemot representanterna (A. a., sid. 38f). Om resultatet och återkopplingen stämmer överens med de åsikter som medborgarna yttrat, kan den demokratiska strukturen beskrivas som legitim.

Figur 2.1b. Den demokratiska styrningskedjan i den svenska kommunens politiska system (Wohlgemuth 2006, sid. 38)



I den demokratiska styrningskedjan ryms en rad hinder som försvårar de olika processerna. Till exempel är politikernas uppfattande av medborgarnas åsikter en snårig process, som innehåller flera moment där åsikterna riskerar att förvrängas. Fullmäktigeledamöterna kan ha olika principer, när det gäller att uppfatta medborgarnas åsikter. De kan anse sig vara valda på den grund att de har åsikter som är representativa för de medborgare som röstat på dem, och att de således endast bör agera utifrån vad de själva anser i frågan, den så kallade representationsprincipen. Ledamöterna kan också uppfatta sin roll som att de ska anpassa sina åsikter utifrån vad medborgarna uttrycker under mandatet, eller till och med besluta i strid med sina egna åsikter för att bättre motsvara medborgarnas (Wohlgemuth 2006, sid. 39-41). Dessa två principer symboliseras i figur 2.1b med två parallella kanaler mellan folket och fullmäktige, allmänna val respektive övriga påverkanskanaler.

Ett annat hinder är när åsikterna väl är inhämtade och fullmäktigeledamöterna ska fatta beslut i frågan. Styrelser och nämnder förbereder inte sällan beslutsunderlag, utifrån vilka fullmäktige ska fatta majoritetsbeslut (A. a., sid. 37f). I denna beredning är det tänkbart att en viss förvrängning av medborgarnas åsikter sker. Utöver detta är det möjligt att fullmäktigeledamöterna beslutar baserat på andra faktorer än medborgarnas åsikter. Exempelvis är ”[p]rofessionella tekniska överväganden, ekonomiska ramar, nationella regelverk samt lobbying och påverkansförsök i processens implementeringsfas [...] några av de faktorer som pekas ut av förvaltningsforskningen” (Wohlgemuth 2006, sid. 38f).

Ambitionen med uppsatsen är att studera den demokratiska styrningskedjan, vilket på sikt kan bidra till att undersöka Svenska kyrkans legitimitet, snarare än att undersöka hur medlemmarna *de facto* upplever kyrkans legitimitet. Det är således den demokratiska styrningskedjan i Svenska kyrkan som analyseras, och inte Svenska kyrkans uppfattade legitimitet.

Hela den demokratiska styrningskedjan kommer inte att studeras i denna uppsats. Istället kommer en av länkarna i kedjan, nämligen fullmäktige, fokuseras på. Fullmäktiges roll i den demokratiska styrningskedjan är strukturellt sett avgörande, då det har som uppdrag att omsätta medborgarnas åsikter till politiska beslut, vad som kallas demokratins inputsida. Som presenterats ovan består fullmäktiges roll av två delar, dels av att uppfatta och ta ställning medborgarnas åsikter, genom val och påverkansarbete med mera, dels av fullmäktiges förmåga att omsätta dessa uttryck till politiska beslut genom förhandling och beslutsfattande. Anorlunda uttryckt har fullmäktige en roll både i den demokratiska responsiviteten och i parlamentarismen. Uppsatsen riktar in sig på att beskriva den senare delen, alltså processen där fullmäktigeledamöterna ska fatta beslut, beredda av styrelse, utifrån de åsikter som de hämtar ifrån medborgarna. Denna process kallas hädanefter beslutsprocessen.

2.2 Inflytande i beslutsprocessen

Som diskuterats ovan, finns anledning att tro att fullmäktigeledamöter i beslutsprocessen tar hänsyn till annat än de åsikter som uttryckts av medborgarna, genom val eller åsiktsyttring. Ekonomiska begränsningar, tekniska kunskaper och möjligheten att utomstående parter utövar påverkan över beslut har presenterats i kapitel 2.1. Dessutom är det möjligt att beslutsprocessens andra aktörer, till exempel styrelse och tjänstemän, kan ha inflytande. I uppsatsen undersöks därför vilka aktörer som i praktiken har inflytande i beslutsprocessen, och hur detta inflytande fördelas.

Analys av inflytandefördelning kan ske på två sätt. Det första sättet är att se till de institutionella omständigheterna och därifrån utläsa vilka parter det är som borde ha inflytande i beslutsfattandeprocessen (Karlsson 2006). Detta tillvägagångssätt kan vara missvisande, eftersom verkligheten inte nödvändigtvis följer de formella institutioner som finns. Därför finns det också en annan möjlighet att bedriva maktstudier, nämligen att söka ryktesmakt (A. a., sid. 29f). Tillvägagångssättet

innebär, att individer som kan tänkas själva ha, eller ha kännedom om vem som har inflytande, får ange vem de anser ha inflytande. Det organ eller den individ som flest anser ha inflytande, är också den som i praktiken har sådant (ibid.). Även om uppsatsens frågeställning är att undersöka hur fullmäktigeledamöterna uppfattar att inflytandet fördelas, och inte hur det i verkligheten fördelas, kan fullmäktiges uppfattning, enligt ett sådant synsätt, säga någonting om hur det ser ut i verkligheten.

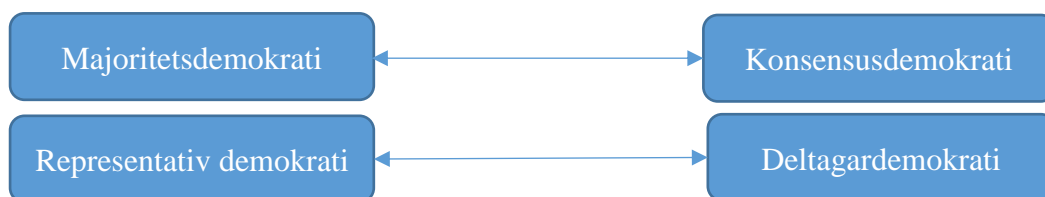
För att ge en utvidgad bild av fördelningen av inflytande, kommer frågan att kompletteras med en normativ bör-fråga. Uppfattad fördelning av inflytande får endast en begränsad betydelse för legitimiteten om den inte kan jämföras med hur inflytandet bör fördelas för att strukturen ska uppfattas som legitim. Resultat om hur inflytandet är fördelat i beslutsprocessen blir således mer intressant i förhållande till hur fullmäktigeledamöterna bedömer legitimiteten i fördelningen.

2.3 Förutsättningar för inflytande i beslutsprocessen

Det finns olika mer eller mindre formella förutsättningar för hur inflytande i beslutsprocessen kan gestalta sig. Dessa politikens spelregler (term lånad av Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 29f) reglerar de villkor som gäller för beslutsprocessen. Vid analys av hur inflytande uppfattas, kan det vara intressant att undersöka vilka spelregler för politiken som råder inom den demokratiska organisationen.

Politikens spelregler kan modelleras på olika sätt. För denna uppsats används en modell som beskriver två idealtypspar för spelregler. Dimensionerna varierar för medborganas direkta inflytande i beslutsprocessen, samt huruvida beslutfattandet ska ta hänsyn endast till majoriteter eller till hela medborgarkollektivet (Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 15-17).

Figur 2.3. Politikens spelregler (jämför med Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 16f)



Figur 2.3 rymmer två idealtypspar med två motsatta spelregler som styr beslutsprocessen. Konsensdemokrati definieras som en samförståndskontext, där beslut kännetecknas av att fattas i en ”*integrative (non-majoritarian, deliberative) process.*” (Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 16). Motsatsen, majoritetsdemokrati, kännetecknas av att beslut fattas genom en majoritär process, där 50 procent plus 1 alltid vinner, även om minoriteten starkt opponerar sig (ibid.). Den andra dimensionen, mellan representativitets- och deltagardemokrati, beskriver vem som

fattar beslutet. Är det en representativ demokrati, fattas beslut av förtroendevalda representanter, vilka bestraffas eller belönas i följande val. En deltagardemokrati präglas av direktdemokrati, aktivt påverkansarbete från medborgare och brukarinflytande. Förenklat handlar skiljelinjen om huruvida medborgarna kan liknas vid demokratiska åskådare eller ”gör-det-självare”¹ (A. a., sid. 15).

¹ Översättning från Loughlins ”*do-it-yourselfers*”, (Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 15).

3 Tidigare forskning

3.1 Svenska Kyrkan

3.1.1 Församlingens struktur

Inom kyrkan i Sverige har det förekommit lokalt förtroendevalda tjänstepersoner ända sedan 1200-talet alltså i princip sedan Sverige kristnades. Denna tradition av folkligt inflytande har sedan levt kvar fram till 1930, då kyrkofullmäktige tilläts för första gången (Ekström i *Folklig förankring - demokrati i Svenska kyrkan*. 2000, sid. 8-14).

Svenska kyrkans lokala nivå påminner i stor utsträckning om den modell som tillämpas inom de svenska kommunerna. De röstberättigade, det vill säga alla medlemmar skrivna i församlingen som har fyllt 16 år (Kyrkoordningen, hädanefters KO, 33 kap. 2§), väljer ett kyrkofullmäktige, att likna vid ett lokalt parlament. Allt ansvar ligger därefter på kyrkofullmäktige fram till nästa kyrkoval (KO, 3 kap.). Kyrkofullmäktige utser ett kyrkoråd, vilken som styrelse får i uppdrag att se till att de grundläggande uppgifterna blir utförda (KO, 4 kap.). Kyrkorådet kan tillsätta utskott och arbetsgrupper. I vissa fall kan flera församlingar gå samman till ett pastorat, ett slags konglomerat där endast ett kyrkofullmäktige och därmed också ett kyrkoråd ska väljas (KO, 2 kap. 5§). I pastorat ska kyrkofullmäktige även utse församlingsråd för varje församling (KO, 4 kap. 20–27§§). Även om det är kyrkofullmäktige som utser församlingsrådet, ska församlingens inflytande säkerställas genom öppna nomineringsmöten (KO, 4 kap. 23§). Hädanefters kommer både församlingar och pastorat åsyftas då termen församlingar används, om inte annat anges.

3.1.2 Den dubbla ansvarslinjen

Den Svenska kyrkan har undersökts ur ett statsvetenskapligt perspektiv med fokus på demokrati och struktur (Eriksson, Hermansson et al. 2005). Strukturellt har Svenska kyrkan en struktur som liknar en demokratisk, med undantag för ”[...] tydliga inslag av odemokratiskt grundat ämbetsmannavälde[...]” (A. a., sid. 32). Detta undantag syftar på de prästvigdas företräde att tolka läran men även dessas företräde till många positioner inom den Svenska kyrkan. Till exempel är biskopen,

en prästvigd tjänsteman på regional nivå, per definition också ordförande för stiftsstyrelsen, ett i övrigt politiskt tillsatt organ (ibid.).

Denna problematik, som Sören Ekström kallar *den dubbla ansvarslinjen* (*Folklig förankring - demokrati i Svenska kyrkan*. 2000, sid. 7-26), återfinns även på lokal nivå om än i något lägre utsträckning. Kyrkoherden, biskopens lokala motsvarighet, har också en ställning som självskriven ledamot av kyrkorådet (A. a., sid. 45-62). En skillnad från den regionala stiftsnivån är att kyrkoherden inte kan väljas till ordförande eller vice ordförande för kyrkorådet. Pastoratets kyrkoherde har också rätt att utse en församlingsherde för varje församling inom pastoratet, som också är en självskriven ledamot i respektive församlingsråd (KO, 5 kap. 6§).

3.1.3 Församlingen i förhållande till kommunen

Det finns många strukturella likheter mellan församlingen och kommunen. I Tabell 3.1.3 presenteras aktörer inom församlingen, deras motsvarigheter i kommunen samt vilka intressanta skillnader som föreligger emellan de två. Även om viktiga skillnader finns i de flesta fall, motsvarar aktörerna inom församlingen i stort aktörer inom kommunen.

Tabell 3.1.3. Aktörer inom församlingen samt deras motsvarigheter i kommunen.

Församling	Kommun	Skillnad
Medlemmar	Medborgare	Utträde ur församlingen möjligt.
Nomineringsgrupper	Politiska partier	Förekomst av icke-politiska partier i församlingen.
Kyrkofullmäktige	Kommunfullmäktige	
Kyrkoråd	Kommunstyrelse	Kyrkoherden är självskriven ledamot i kyrkorådet.
Kyrkorådets ordförande	Kommunstyrelsens ordförande	
Prästvigda samt övriga tjänstemän	Tjänstemän	Förekomst av prästvigda tjänstemän, med teologisk tolkningsrätt av läran.
Församlingsråd	Stadsdelsråd	Konstitutionellt garanterade i pastorat. Ges inflytande i nomineringsprocesser.

En viktig skillnad, mer praktisk än konstitutionell, är det låga valdeltagandet i kyrkovalen i förhållande till kommunalvalen. De lokala valen i Lunds stift 2013 hade ett genomsnittligt valdeltagande på cirka 12 procent (Svenska kyrkan 4), medan samma siffra för skånska kommuner 2014 var cirka 81 procent (SKL). Ett så lågt valdeltagande föranleder ifrågasättande av legitimiteten i kyrkans demokrati i sig eller skulle åtminstone göra det i ett statligt fall. En annan intressant skillnad, är förekomsten av apolitiska partier inom församlingen. Dessa utmärks av att de

inte bekänner sig till någon partipolitisk ideologi, utan definierar sig självt som bestående av engagerade individer som delar kyrkans värderingar (se till exempel POSK).

I övrigt är strukturen förhållandevis lik mellan församlingen och kommunen. Medborgare utser representanter, som i ett beslutande forum utser arbetsgrupper och exekutiver. Representanterna organiseras inom grupperingar utifrån sina ideologiska ståndpunkter, och röstning sker genom dessa grupper. Vid sidan av direkt eller indirekt valda representanter, finns anställda tjänstemän, som arbetar på uppdrag av de valda representanterna.

3.2 Svenska kommuner

3.2.1 Politikens spelregler

Majoritets- och konsensusdemokrati

Den lokala nivån i Sverige har länge karaktäriserats av att vara en konsensusdemokrati. Kommunpolitiken och kommunfullmäktige ses "[...] som en arena för pragmatism och, samförstånd och brett deltagande." (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 83). Konsensusdemokratins yttras i praktiken till exempel genom att kommunstyrelsen ofta utses representativt för hela kommunfullmäktige, och inte endast av majoriteten (Lindström i Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 268f).

Bilden av den konsensusdemokratiska kontexten i kommunerna har dock börjat utmanas. Majoritetsdemokratiska tendenser börjar växa fram i kommunfullmäktige. Till exempel menar David Karlsson att:

"[d]et råder ingen som helst tvekan över parlamentarismens, eller snarare kvasiparlamentarismens², ideal har slagit rot i den svenska kommunala demokratin så till den grad att det kommunala styrelseskicket, utan att vara konstitutionellt sanktionerat, har växlat från ett kommunitaristiskt samlingsstyre till den kanske starkaste liberala demokratin i Europa" (Karlsson 2006, sid. 34).

Den majoritetsdemokratiska tendensen verkar vara starkast i stora kommuner (Lindström i Loughlin, Hendriks et al. 2011, sid. 270).

I en rapport som baseras på KOLFU³ från 2008 undersöks svenska lokalpolitikernas uppfattning av demokrati i sina organisationer. Rapporten innehåller

² Att jämföra med vad som i denna uppsats benämns majoritetsdemokrati (författarens anmärkning).

³ KOLFU står för Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen, vilken undersöker samtliga fullmäktigeledamöter i Sveriges kommuner och landsting. Undersökningen genomförs av forskare

en avdelning som kallas politikens spelregler (Gilljam, Karlsson et al. 2010, kap. 1). Här framgår till exempel att lokalpolitiker är negativt inställda till förslaget att ”[i]nföra ett system där samtliga ledamöter i kommunstyrelsen kommer från majoriteten” (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 28). Endast 15 procent tyckte att det var ett bra förslag.

Rapporten presenterar även resultat om upplevda konflikter mellan politiker i olika partier och jämför detta med skillnad i uppfattad ställning i konfliktfyllda sakfrågor. De konstaterar här att den uppfattade konfliktrikedomen eller omvänt den upplevt låga enigheten har ett förhållandevis svagt samband med ställning i sakfrågorna. De sammanfattar detta med att konflikter mellan partier inte förklaras av sakpolitiska ställningstaganden (A. a., kap. 7).

Representativitets- och deltagardemokrati

Fullmäktigeledamöter år 2008 ansåg sig i allmänhet ha en representativitetsdemokratisk syn på kommunens beslutsprocess. Tre partier: V, Mp och Sd, har fullmäktigeledamöter som istället har en deltagardemokratisk syn (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 39f).

Samtidigt finns tendens med riktade insatser för att öka deltagandet hos brukare och medborgare inom kommunerna, som ofta baseras på nationella demokratiutredningar (Gilljam 2006, sid. 173). Ett potentiellt problem är att dessa nationella åtgärder inte alltid stämmer överens med lokalpolitikernas demokratisyn, trots att det är de senare som ska genomföra dem (ibid.).

3.2.2 Inflytande i beslutsprocessen

Det som studerats mest i den litteratur som presenterats är kanske inflytande i kommunerna. Ett angreppssätt är att likt KOLFU fråga de folkvalda representanterna, ledamöterna i kommunfullmäktige, var de anser att makten befinner sig (Gilljam, Karlsson et al. 2010). Institutionellt bör det vara dessa representativt valda politiker som besitter inflytande i beslutsprocessen. David Karlsson analyserar en annan nivå i sin rapport *Den svenska borgmästaren* (Karlsson 2006), och undersöker den som enligt honom borde ha mest valid uppfattning av var makten befinner sig, nämligen kommunstyrelsens ordförande. En viktig del av Karlssons undersökning är att inte bara fråga om var inflytandet befinner sig utan också var det borde befinna sig.

Ett alternativt sätt att studera fördelningen av inflytandet är att istället för den kvantitativa enkätmetoden genomför djupintervjuer med strategiskt utvalda nyckelpersoner (Erlingsson 2008). Aktörer som väntas ha kännedom om, eller i alla fall en uppfattning av hur makten fördelas inom kommunen väljs ut som informanter.

vid Göteborgs universitet med Mikael Gilljam (statsvetenskapliga institutionen) och David Karlsson (Förvaltningshögskolan) som ansvariga. Undersökningen har genomförts två gånger, 2008 samt 2012 (Göteborgs universitet).

Ur presentationen av forskningen verkar det som att inflytande i kommunernas beslutsprocess har koncentrerats hos kommunstyrelsen och framförallt kommunstyrelsens ordförande. Det är också den senare som har gett upphov till titeln *Den svenske Borgmästaren* (Karlsson 2006), där Karlsson menar att trots att kommunstyrelsens ordförande saknar egentlig institutionell makt, har denna transformerats till en informell borgmästare lik europeiska motsvarigheter. Kommunfullmäktiges inflytande anses vara förhållandevis litet, och har kritiskt kallats för ett *transportkompani*,⁴ då besluten i själva verket fattas någon annanstans (Karlsson 2006, sid. 30f).

Tjänstemän anses ha ett förhållandevis högt inflytande i kommunerna, som tredje mest inflytelserika aktör med ett medelvärde på 6,8 (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 63), samt är den aktör som störst andel fullmäktigeledamöter anses bör få sitt inflytande begränsat (med ett balansmått på -42, se A. a., sid. 69). Tjänstemännen i kommunerna är alltså förhållandevis inflytelserika, och önskas få ett minskat inflytande.

Minst inflytande anses medborgarna ha och dessa är även de som politikerna vill ge mer inflytande i högst grad (A. a., sid. 63).

3.3 Förväntningar inför undersökningen

Ett tydligt resultat från kommunforskningen som presenterats är att kommunstyrelsens ordförande har fått mer inflytande över tid samt anses ha för stort inflytande bland fullmäktigeledamöterna. Motsvarigheten i församlingen, kyrkorådets ordförande, väntas därför ha ett stort inflytande. Dessutom förväntas att fullmäktigeledamöterna anser att kyrkorådets ordförande bör få ett minskat inflytande.

Kyrkoherdens speciella ställning i församlingen har diskuterats, och det finns anledning att anta att denne betraktas annorlunda än sina motsvarigheter i kommunerna. I församlingen, med de prästvigda tjänstemännens tolkningsföreträdare, är det sannolikt att kyrkoherden uppfattas som mycket inflytelserik. Samtidigt finns det anledning att tro att de prästvigdas inflytande, vilket både regleras i Kyrkoordningen och hör ihop med trossamfundets syfte, uppfattas som mer legitimt, och således i mindre utsträckning önskas begränsas, i förhållande till tjänstemännen i kommunen.

Fullmäktigeledamöterna i Sveriges kommuner är i allmänhet konsensusdemokratiska, samt i viss mån representativitetsdemokratiska, även om de börjar utmanas av majoritets- och deltagardemokratiska spelregler. Förekomsten av apolitiska partier, samt församlingens lärobaserade syfte, väntas stärka den konsensusdemokratiska åskådningen i kyrkofullmäktige.

⁴ Notera här att Karlsson själv kritiserar begreppet *transportkompani*, då "[...] de flesta invändningarna [bygger] på en orimlig syn på vilken roll parlamentet i en liberal demokrati bör ha." (Karlsson 2006, sid. 30).

4 Metod

4.1 Datainsamling

Uppsatsen har som mål att försöka illustrera Svenska kyrkans fullmäktigeledamöters uppfattning av hur inflytandet i beslutsprocessen fördelas, samt hur de anser att det bör fördelas. Det finns ett stort antal förtroendevalda på lokal nivå att undersöka, cirka 1 400 församlingar i Sverige (Svenska kyrkan 2) med mellan 15 och 35 ledamöter i varje. Detta talar för att använda en extensiv metod, eftersom det är förhållandevis lätt att samla in data från många fullmäktigeledamöter.

Uppsatsens metod blir datainsamling genom enkät, eftersom detta är ett effektivt sätt att på kort tid samla in svar från många personer samtidigt. En enkät kommer till viss del att modelleras efter statsvetenskapliga motsvarigheter inom kommunforskningen, och flera frågor är mycket lika eller identiska. Vissa justeringar i frågorna kommer att göras, för att bättre passa in på Svenska kyrkan, och de annorlunda förutsättningar som finns där.

4.1.1 Operationalisering

Måttet av inflytande i beslutsprocessen kommer att delas upp med separata variabler för aktörer som kan tänkas ha inflytande på beslutsprocessen inom församlingen. Grunden för denna uppdelning hämtas ur KOLFUs uppdelning för kommuner (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 62f). Kommunstyrelsens ordförande jämföras med kyrkorådets ordförande, utan att några förändringar behöver göras. Därutöver kommer vissa aktörer att modifieras för att passa församlingen, och vissa aktörer att läggas till. Bland annat förväntas förekomsten av kyrkoherde utgöra en stor och viktig skillnad mellan kommuner och församlingar. Därför kommer denna att läggas till som en egen aktör, samtidigt som övriga tjänstemän innehåller andra, icke-prästvigda tjänstemän. En annan aktör som inte förekommer i kommunerna, är församlingsråden, vilka också läggs till i listan över aktörer i församlingen.

Samtidigt plockas vissa aktörer bort. Näringsliv och journalister är två aktörer som finns med i KOLFU men inte förekommer i denna undersökning. Anledningen för detta är att uppsatsen rör demokratin inom Svenska kyrkan och att journalister och näringsliv inte har en lika självklar del inom denna som de har inom kommunen.

I KOLFU finns aktören Statliga myndigheter angiven som en tänkbar inflytandepart. Motsvarighet till myndigheter, det vill säga nationella organ som utövar verksamhet på den lokala nivån, finns inte inom Svenska kyrkan. Eftersom aktörer ovanför församlingen förmodligen har inflytande över församlingens beslutsfattande, kommer två sådana aktörer att inkluderas i analysen som tänkbara inflytandeparter. Regional nivå, med beståndsdelar som domkapitel, biskop och stift, samt nationell nivå, med beståndsdelar som läronämnd, kyrkomöte och ärkebiskop läggs till. Eftersom uppsatsen avser undersöka hur inflytande fördelas inom församlingen, är fördelningen av inflytande inom dessa grupper inte intressant.

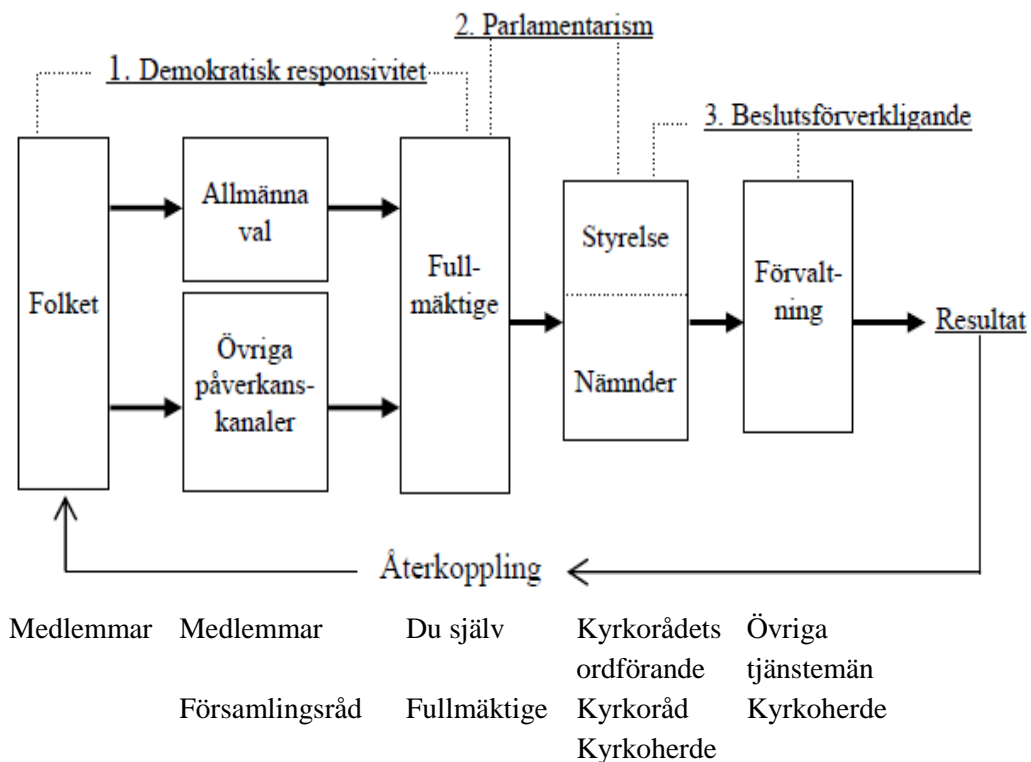
Slutligen lämnas möjligheten för respondenten att fylla i en övrig aktör, samt vilket inflytande som denna aktör anses ha.

Tabell 4.1.1a. Aktörer med inflytande i församlingen, grupperade efter relation till KOLFU

Aktörer med motsvarighet i kommunen	Modifierade aktörer	Tillagda aktörer
Du själv	Kyrkoherden	Församlingsråd
Medlemmar i församlingen	Övriga tjänstemän	Regionala aktörer
Kyrkofullmäktige		Nationella aktörer
Kyrkoråd		Övriga aktörer (respondenten får själv ange aktören)
Kyrkorådets ordförande		

I Figur 4.1.1b placeras aktörerna in i den teoretiska demokratiska struktur som presenterats i kapitel 2.1, utifrån var inom den demokratiska strukturen de primärt är aktiva. De regionala och nationella aktörerna ryms inte i modellen, eftersom de inte är organ inom församlingen, och exkluderas därför ur figuren.

Figur 4.1.1b. Aktörernas position i den demokratiska strukturen



För att mäta uppfattning av inflytande används samma metod som den i KOLFU, där respondenten får uppskatta aktörernas inflytande över beslutsfattandet på en skala mellan 0 och 10 (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 63ff). Skalan är av ordinal karaktär, eftersom det inte är möjligt att avgöra det aritmetiska avståndet mellan olika värden på skalan. Det är också troligt att respondenterna skattar värden på skalan annorlunda, det vill säga vad en respondent värderar som 6 behöver inte motsvara detsamma inflytandet för en annan respondent. De många värdena på skalan gör det svårare för respondenterna att ge proportionella svar. Detta är en svaghet hos skalan, både i KOLFU och i denna uppsats. Trots denna ordinala karaktär, har Gilljam et al valt att behandla skalan som en intervallskala, och använder sig av medelvärden (ibid.), ett centralitetsmått som strikt talat inte är relevant för ordinala skalor (Svensson, Teorell 2007, sid. 113f). Detta kan ses som ett exempel på den tendens inom samhällsvetenskapen att tvinga på ordinalskalor de egenskaper som normalt tillskrivs intervallskalor (A. a., sid. 109f). Eftersom uppsatsens metod baseras på KOLFU samt en rapport om denna, kommer samma operationalisering att användas, och medelvärde som centralitetsmått kommer att accepteras på variabler om rådande inflytande.

Respondenterna ges en lista över samtliga aktörer presenterade ovan, och ombes besvara frågan:

[...] vilket inflytande över beslutsfattandet i ditt pastorat eller din församling du uppfattar att varje part har, på en skala mellan 0 och 10. 0 betyder att aktören inte har något inflytande alls, och 10 betyder att aktören har mycket stort inflytande. (Bilaga A, sid. 3).

Härnäst följer en fråga om hur respondenten anser att inflytandet i beslutsprocessen optimalt bör fördelas. Denna fråga är, likt den om uppfattat inflytande, baserad på KOLFU-undersökningen (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 69ff). Samma grupp aktörer som används för den föregående frågan presenteras, och respondenten uppmanas fylla i:

...hur du [respondenten] tycker att det borde vara. Borde aktörerna ha mindre inflytande, lika mycket inflytande, eller mer inflytande, jämfört med hur du anser att det är idag? (Bilaga A, sid. 4)

Skalan har ordinalskalekaraktär och kommer behandlas som sådan.

För att få en bild av vilka politikens spelregler inom församlingen är, kommer ytterligare en fråga inkluderas i enkäten. På samma sätt som argumenterats för inflytandet, kommer undersökningen att fokusera på vilka av politikens spelregler fullmäktigeledamöterna anser bör vara de rådande i församlingen.

Operationaliseringen kommer att ske på liknande sätt som i KOLFU. Där förekommer en fråga i avdelningen om kommunpolitikens spelregler, närmare bestämt om respondentens uppfattning när det kommer till deltagardemokrati och representativ demokrati (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 38-42). Eftersom de två idealtyperna är varandras motsatser och komplement, modelleras frågan som en skala mellan de två ytterligheterna. Frågeställaren låter sedan de två idealtyperna beskrivas i ett par kortfattade meningar, som argument av de fiktiva personerna A respektive B. Efter att ha läst dessa kortfattade beskrivningar, får respondenten avgöra huruvida denna till störst del håller med person A (som argumenterar för en representativ demokrati) eller person B (som argumenterar för en deltagardemokrati). Fem alternativ för att svara ges, respondenten kan vara neutral, till viss del hålla med någon av personerna, eller helt och hållet hålla med någon av personerna (A. a., sid. 39). Variabeln blir således av ordinal karaktär, eftersom alternativen kan rangordnas, men de aritmetiska proportionerna mellan alternativen förblir okända.

De argument som används för den representativitetsdemokratiska och deltagardemokratiska skalan presenteras i Bilaga A (sid. 2). De baseras på argumenten ur KOLFU (ibid.), men modifieras något för att bättre passa Svenska kyrkan. Person A argumenterar för en representativ demokrati, medan person B argumenterar för en deltagardemokrati.

Samma typ av fråga konstrueras rörande majoritets- och konsensusdemokrati. Denna fråga förekommer inte i KOLFU, och därför formuleras de två personernas argument utifrån de påståenden om politikens spelregler som används vid andra frågor om majoritets- och konsensusdemokrati (A. a., sid. 28). Samma gradering som den föregående frågan används, och respondenten kan välja att helt och hållet hålla med en person, till viss del hålla med en person, eller vara neutral. Person A argumenterar för en majoritetsdemokrati, och person B argumenterar för en konsensusdemokrati. Också dessa argument presenteras i Bilaga A (sid. 2).

4.1.2 Genomförande

Enkäten, som är fyra sidor lång, lämnas ut till ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i samband med att de sammanträder. Att personligen resa runt och dela ut enkäter är mer resurskrävande än att posta dem eller att dela ut dem elektroniskt men väntas ge ett betydligt högre deltagande. Undersökningen väntas därför få ett högre deltagande, mot kostnaden att ett mindre och mer begränsat urval görs.

4.1.3 Bakgrundsvariabler

I början av enkäten får respondenten svara på en uppsättning frågor, som syftar till att ge en beskrivning av urvalet. Frågor om kön och ålder, två vanliga bakgrundsvariabler, inkluderas i denna avdelning. Dessutom ingår en fråga om respondentens nomineringsgrupp, vilken används för att avgöra huruvida respondenten ingår i en nomineringsgrupp som är politisk, apolitisk eller en samlingslista. Avslutningsvis medföljer två frågor om respondentens roll inom församlingen, en om vilken roll respondenten har inom fullmäktige, och en om eventuella andra uppdrag inom församlingen.

4.2 Urval

Som presenterats ovan finns cirka 1 400 församlingar i Sverige, med mellan 15 och 35 fullmäktigeledamöter i varje församling. Det är inte resursmässigt möjligt att inkludera samtliga ledamöter i undersökningen. Därför görs ett urval av församlingar, som sedan används för att ge en generell beskrivning av församlingar i allmänhet. Urvalet görs strategiskt, för att i största möjliga mån representera samtliga församlingar.

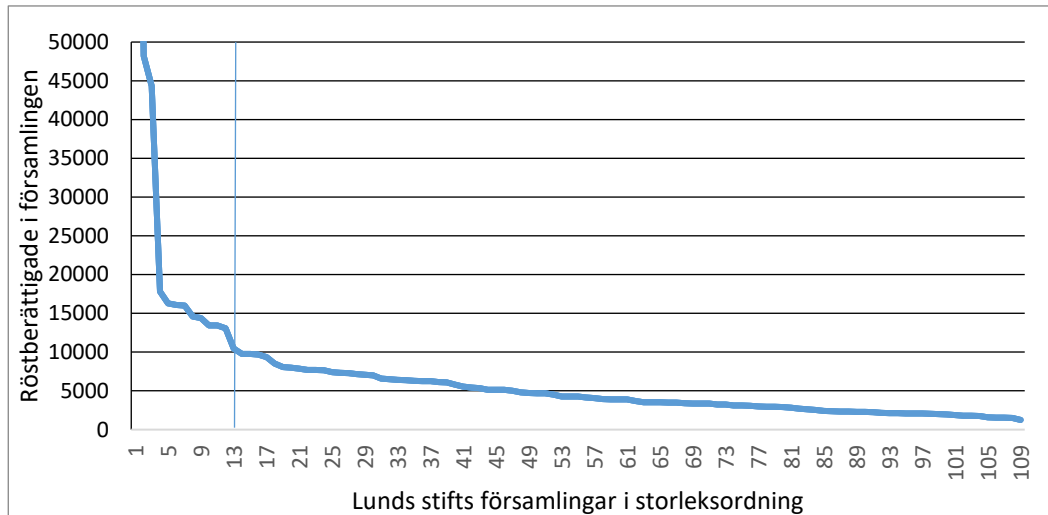
Eftersom enkätundersökningen genomförs genom personligt besök vid fullmäktigesammanträden, har möjligheterna att använda ett heltäckande urval begränsats. Det ligger inte inom ramen för vad som är möjligt att resa till sammanträden över hela Sverige. Urvalet har därför begränsats till Lunds stift, den regionala indelningen som omfattar Skåne och Blekinge (Svenska kyrkan 3). Detta är en svaghet för uppsatsen, eftersom det är tänkbart att församlingar i Lunds stift skiljer sig från församlingar i övriga Sverige. Åtgärden är dock nödvändig för datainsamlingens genomförande.

4.2.1 Kategorisering av församlingarna

I Lunds stift har församlingarna kategoriserats efter två kriterier, storlek samt partistruktur. Dessa kategorier väljs ut då de anses vara två relevanta variabler som skiljer församlingarna åt. Församlingens storlek kommer avgöras av antalet

röstberättigade, och partistrukturen kommer avgöras utifrån fördelningen av mandat till nomineringsgrupper i församlingens kyrkofullmäktige.

Diagram 4.2.1. Lunds stifts församlingar i storleksordning efter antal röstberättigade (Svenska kyrkan 4)



Siffrorna avser kyrkovalet 2013. Linjen skiljer de stora församlingarna (mer än 10 000 röstberättigade) från de små (mindre än 10 000 röstberättigade). Malmö pastorat med 126 515 röstberättigade ryms ej i figuren.

Diagram 4.2.1 illustrerar Lunds stifts 109 församlingar utifrån antalet röstberättigade i kyrkovalet 2013. I kyrkoordningen finns en distinktion mellan vad som kan beskrivas som små, medelstora och stora församlingar (KO, 3 kap. 5§). Gränsen mellan små och medelstora dras vid 5 000 röstberättigade, och gränsen mellan medelstora och stora vid 20 000 röstberättigade (ibid.). Denna indelning skulle i Lunds stift endast lämna tre församlingar inom kategorin för stora församlingar. För att öka antalet stora församlingar, definieras de därför i denna uppsats som församlingar med över 10 000 röstberättigade, vilket innefattar tretton församlingar. Resterande 96 församlingar definieras som små.

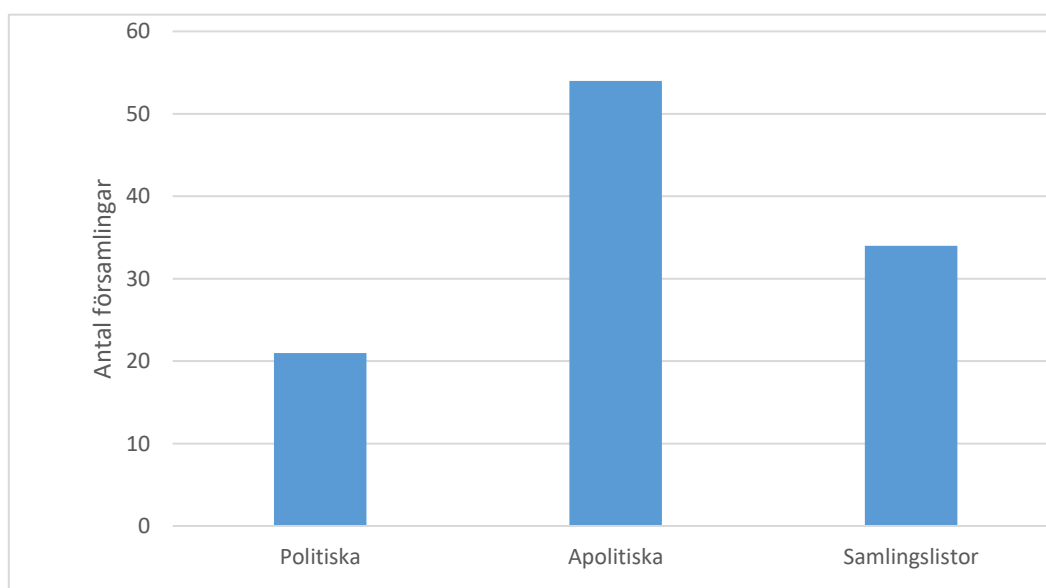
När det kommer till partistruktur, föreligger en av de största skillnaderna mellan församlingen och kommunen, nämligen förekomsten av apolitiska nomineringsgrupper. Dessa nomineringsgrupper kännetecknas av att de tydligt uttalar att de inte är partipolitiska utan representeras av individer som värderingsmässigt och i sitt engagemang sätter Svenska kyrkan först. Följande citat hämtat från den största apolitiska nomineringsgruppen på nationell nivå, Politiskt obundna i Svenska kyrkans (POSK) hemsida beskriver kategorin väl:

Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan, POSK, finns till för att ge kyrkligt engagerade personer en plattform att kunna ställa upp i kyrkovalet och ta ansvar som förtroendevalda i Svenska kyrkan utan att behöva tillhöra ett allmänpolitiskt parti, och utan att knyta sitt kyrkliga ansvarstagande till ett sekulärt partiprogram. (POSK)

Utöver denna, finns ytterligare en kategori av partistrukturer som utmärker sig speciellt för Svenska kyrkans församlingar, nämligen samlingslistor. Dessa definieras som församlingar där endast en nomineringsgrupp finns representerad, och således har samtliga röster samt 100 procent av mandaten.

Partistrukturer, alltså på det sätt som en församlings nomineringsgrupper är fördelade, definieras alltså enligt följande tre kategorier: 1) politiska, där 50 procent eller mer av mandaten tilldelats partipolitiska nomineringsgrupper, 2) apolitiska, där mer än 50 procent av mandaten tilldelats icke-partipolitiska nomineringsgrupper, samt 3) samlingslistor, där 100 procent av mandaten tilldelats samma parti. Fördelningen mellan dessa kategorier illustreras i figur 4.2.1b nedan:

Diagram 4.2.1b: Partistrukturer i Lunds stift (Svenska kyrkan 4)



4.2.2 Urval efter kategorisering

Utifrån dessa kategoriseringar görs ett strategiskt urval ur Lunds stifts församlingar. Ett urvalskriterium utöver kategoriseringen har varit att församlingen ska ha fullmäktigesammanträde mellan 1 november och 9 december, perioden för uppsatsens datainsamling. Dessutom krävdes att församlingarnas fullmäktige har sammanträde på olika dagar, för att besök ska vara möjligt. Detta har resulterat i att två stora församlingar väljs ut, varav en har politisk partistruktur och en har apolitisk partistruktur, samt att fyra små församlingar väljs ut, varav två har politisk partistruktur, en har apolitisk partistruktur, och en har samlingslistastruktur.

Tabell 4.2.2. Val av församlingar utifrån kategorisering

	Politisk	Apolitisk	Samlingslista
Stor församling	En församling	En församling	
Liten församling	Två församlingar	En församling	En församling

4.3 Databearbetning

För all datahantering och bearbetning har programmet Statistical Package for Social Sciences (SPSS 21.0.0.0, International Business Machine Corporation, 2012) använts.

4.3.1 Deskriptiv analys

Inledningsvis presenteras resultaten från de bakgrundsvariabler som inkluderades i enkäten: kön, ålder, typ av nomineringsgrupp som respondenten tillhör och partistruktur i respondentens församling.

Därefter presenteras resultaten för uppfattningar om politikens spelregler. Resultaten presenteras med ett diagram över fördelningen samt medianvärden. En kortare diskussion av resultaten ges.

Efter detta kommer uppfattningar om inflytande att presenteras, uppdelat i rådande respektive önskvärd fördelning av inflytande. För rådande uppfattning av inflytande kommer först frekvenserna för samtliga aktörer att presenteras. Medelvärde och standardavvikelse beräknas, eftersom variabeln behandlas som en intervallskala (se kap. 4.1.1). För önskvärt inflytande, en variabel som behandlas som en ordinal skala, kommer ett *balansmått* att tas fram. Detta är i enlighet med hur KOLFU-rapporten behandlar samma typ av fråga (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 39-43). Balansmättet definieras som differensen mellan andelen som är positiva till en spelregel och andelen negativa till samma spelregel. Måttet tar således inte hänsyn till de som anser sig själva neutrala. Aktörerna kommer därefter grupperas utifrån de som anses ha för lite inflytande (med ett positivt balansmått) samt de som anses ha för stort inflytande (med ett negativt balansmått). Tolkning kommer att redovisas för varje steg.

4.3.2 Samband mellan variabler

Av uppfattat inflytande för de olika aktörerna i församlingen görs en faktoranalys. I denna analys framträder tre faktorer. Laddningar under 0,3 redovisas inte, och varje aktör inkluderas därefter i den faktor för vilken dess laddning är starkast.

Laddningen för en aktör visar till vilken grad den hänger samman med de övriga aktörerna inom faktorn (Gilljam, Karlsson et al. 2010, sid. 68).

Utöver faktoranalysen kommer även relationen mellan uppfattat inflytande och önskvärt inflytande presenteras på ett översiktligt sätt, och tolkning kommer att ges.

5 Resultat

5.1 Datainsamlingens genomförande

5.1.1 Bortfall

Under datainsamlingen skedde visst bortfall, vilket presenteras i detta kapitel.

Efter att enkätundersökningen gjorts i en av de små politiska församlingarna, valde en respondent att dra tillbaka sina enkätsvar. Vederbörande lämnade personuppgifter till den utsträckning att endast en enkät kunde motsvara respondenten. Denna enkät postades tillbaka till respondenten, och samtliga uppgifter raderades ur datainsamlingen.

Den andra lilla politiska församlingen bytte sammanträdesdag nära inpå, men ville ändå gärna delta i undersökningen. Då församlingen bytte till en dag då en annan församling också hade sammanträde, var det inte möjligt att besöka den förra. Istället skickades enkäter till ordförande för kyrkofullmäktige i denna församling, samt ett brev som innehöll samma presentation som gjorts på de övriga besöken. Detta väntas inte ge någon större påverkan på resultatet, även om det inte fanns möjlighet för fullmäktigeledamöterna att till exempel ställa frågor.

Den stora politiska församlingen meddelade samma dag som fullmäktigebesöket var planerat att fullmäktigesammanträdet var inställt på grund av att ärenden att avhandla saknades. Vid stunden för detta meddelande var det för sent att kontakta andra församlingar för att begära besök på deras fullmäktigesammanträden. Ingen respondent från en stor politisk kommun ingår därför i uppsatsen.

5.1.2 Exkludering av data

Vissa frågor fick svårtolkade, mycket få eller inga svar, och kommer således att exkluderas ur undersökningen. Detta beror eventuellt på att frågorna kunde ha konstruerats bättre.

Fråga 4, *Är du aktiv i någon annan del av din församling eller pastorat?*, genererade få och oenhetliga svar. Det bedöms därför inte givande att presentera detta resultat.

Fråga 5, *Vad är din post i kyrkofullmäktige?*, inkluderades som en kontrollvariabel för huruvida respondenterna skulle vara ersättare eller ordinarie ledamöter i fullmäktige. Flera respondenter har fyllt i *Annat* eller inte alls, förmodligen på grund av att frågan upplevts som dåligt formulerad och missförstått. Eftersom enkäten endast lämnats ut till ledamöter och ersättare i fullmäktige, utgås det hädanefter från att samtliga respondenter har någon av dessa poster, och ingen skillnad görs mellan de två rollerna.

För både fråga 7, *Hur är inflytande i ditt pastorat eller din församling fördelat idag?*, samt fråga 8, *Hur tycker du att inflytandet i ditt pastorat eller församling borde fördelas?*, gavs respondenten möjlighet att fylla i ett annat alternativ som inte angavs i enkäten. Ingen respondent angav något annat alternativ. Variabeln *Annan aktör* kommer därför att exkluderas ur resultatet.

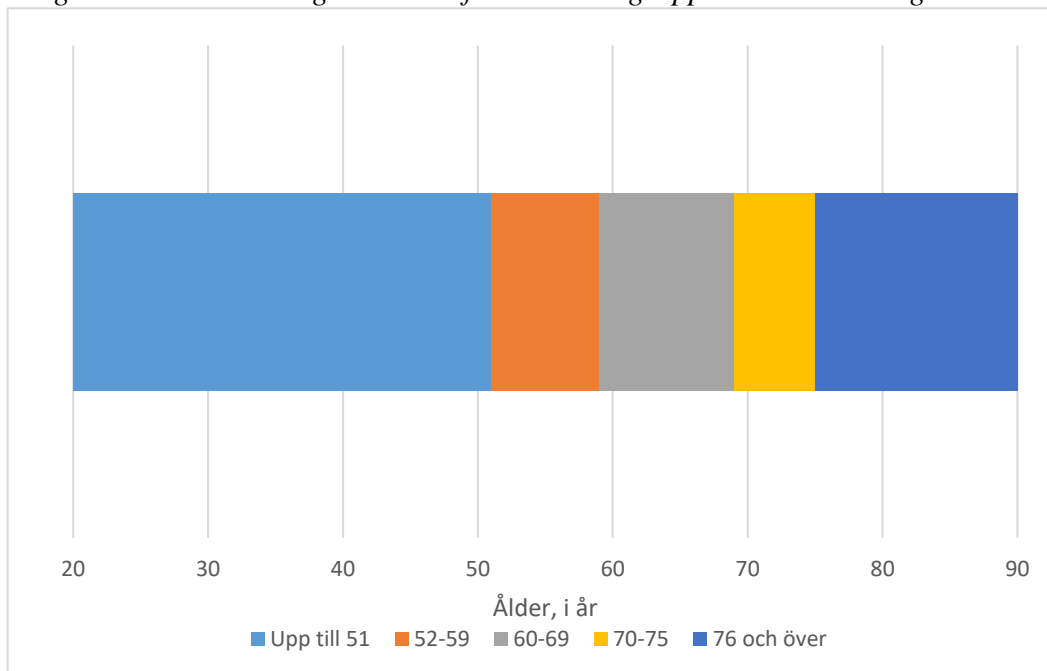
5.2 Beskrivning av urvalet

I detta kapitel ges en deskriptiv bild av urvalet, det vill säga bakgrunden för de 101 fullmäktigeledamöter som svarat på enkäten. Utfallet från enkätinsamlingen presenteras i Tabell 1 (Bilaga 2), vilket ligger till grund för diskussionen nedan.

Variabeln **Storlek** beskriver församlingens storlek, där respondenten sitter i fullmäktige. Storleken grupperas i stora respektive små församlingar, enligt definitionen i kapitel 4.1.2. Flest ledamöter kommer från små församlingar, vilket delvis beror på bortfallet av ett stort fullmäktige.

Variabeln **Åldersgrupp**, är en kategorisering av fullmäktigeledamöternas ålder. Fullmäktigeledamöterna har delats in i fem diskreta kategorier, med ungefär lika många observationer i varje grupp. Fördelningen illustreras i Diagram 5.2, där de fem grupperna med ungefär lika många individer presenteras. Det framgår tydligt att det är förhållandevis ovanligt med yngre ledamöter, och att fördelningen således är skev. Detta konfirmeras med att medelvärdet (63,5 år) är lägre än medianen (68 år). Grupp 4, 70-75 år, innehåller fler observationer än de övriga grupperna, trots att det är den grupp som sträcker sig över kortast spann.

Diagram 5.2. Fördelning av ålder i fem diskreta grupper med lika många individer



Frågan om **Kön** hade tre alternativ, Man, Kvinna, eller Annat. Ingen av respondenterna svarade "Annat". Könsfördelningen i kyrkofullmäktige verkar vara förhållandevis jämn mellan män och kvinnor, där männen är något fler. Skillnaden är så liten att kyrkofullmäktige kan beskrivas som en arena med ungefär lika många män som kvinnor.

Partitillhörighet beskriver huruvida respondenten tillhör en partipolitisk eller apolitisk nomineringsgrupp, såsom de beskrivits i kapitel 4.1.2. Notera att kategorin samlingslista från kapitel 4.1.2 här ingår i de apolitiska nomineringsgrupperna. Här noteras att fler ledamöter kommer från apolitiska nomineringsgrupper än politiska, även om skillnaden däremellan är förhållandevis liten.

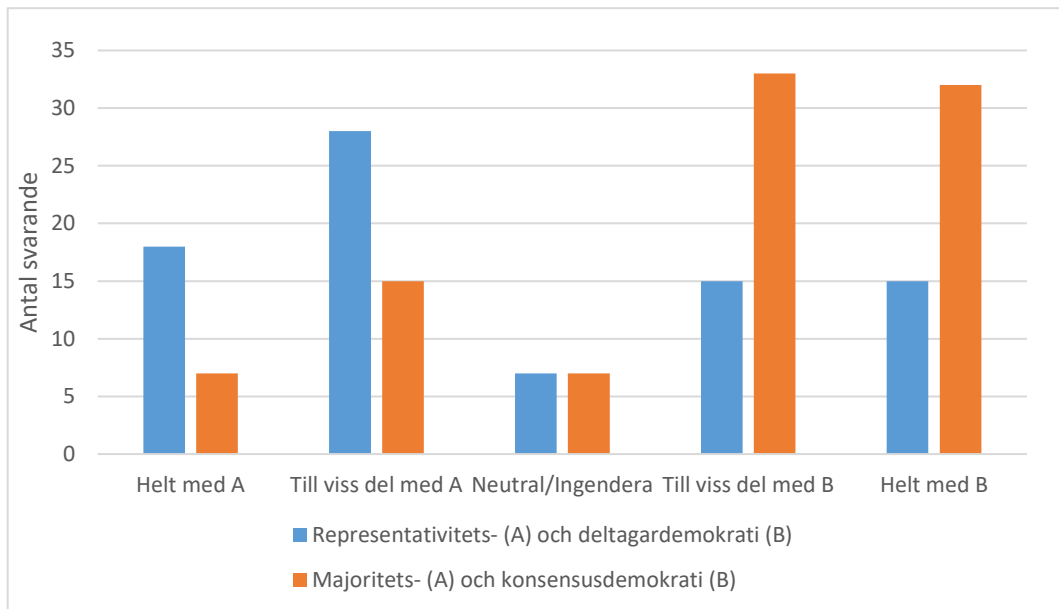
Partistruktur i församlingen beskriver huruvida församlingen domineras av partipolitiska nomineringsgrupper, apolitiska nomineringsgrupper eller samlingslistor. Ledamöterna från församlingar med samlingslista som struktur är färre än från de andra kategorierna.

5.3 Uppfattningar om politikens spelregler

Politikens spelregler har i kapitel 2.3 beskrivits som de förutsättningar som finns för fördelningen av inflytande i beslutsprocessen. Tabell 2 (Bilaga B) visar att fullmäktigeledamöterna i allmänhet är positiva till konsensusdemokrati, samt positiva till representativitetsdemokrati. Medianen för skalan representativitetsdeltagardemokrati är 2, *Till viss del med A*, och för skalan majoritetskonsensusdemokrati 4, *Till viss del med B*. Fördelningen illustreras med stapeldiagram i Diagram 5.3. Värdet till höger i diagrammet visar respondenter som har en deltagar- eller konsensusdemokratisk uppfattning, medan de till vänster

visar representativitets- eller majoritetsdemokratiska uppfattningar. Här framgår att kyrkofullmäktiges ledamöter i allmänhet är representativitetsdemokratiska samt konsensusdemokratiska, och att konsensusdemokratin har större stöd än representativitetsdemokratin.

Diagram 5.3. Fördelning över svar på fråga 6, politikens spelregler



5.4 Uppfattningar om inflytande

5.4.1 Rådande inflytande

I Tabell 5.4.1 (baserad på Tabell 3, Bilaga B) presenteras utfallet för hur fullmäktigeledamöterna uppskattar inflytandet hos de olika aktörerna. I tabellen har de rangordnats utifrån medelvärdet för det uppskattade inflytandet. Standardavvikelse som spridningsmått presenteras, och antal svarande redovisas i sista kolumnen. Antalet svarande är förhållande likt för de flesta aktörerna, med undantag för tre: församlingsråd, regionala aktörer samt nationella aktörer. Församlingsrådets låga grad av svar beror på att församlingsråd endast förekommer i pastorat, det vill säga de fullmäktige som representerar flera församlingar. Drygt hälften av de svarande kommer ifrån sådana fullmäktige.

Tabell 5.4.1. Uppfattad fördelning av inflytande, egenskaper. Aktörerna rangordnade efter medelvärde

Aktör	Medelvärde	Standardavvikelse	Antal svarande
Kyrkoherden	7,72	2,017	90
Kyrkorådet	7,53	2,419	91
Kyrkorådets ordförande	7,44	2,155	87
Fullmäktige	6,97	2,567	91
Regionala aktörer	6,40	2,369	77
Nationella aktörer	6,14	2,505	69
Övriga tjänstemän	5,88	2,020	86
Församlingsråd	5,59	2,228	54
Du själv	5,21	2,288	91
Medlemmarna	4,06	1,937	87

Precis som förväntat ligger kyrkoherden, kyrkorådet och kyrkorådets ordförande i toppen. På fjärde plats kommer fullmäktige vilket talar om ett annat fullmäktige än det *transportkompani* som beskrivits i kapitel 3.2.2. De icke-prästvigda tjänstemännen, eller övriga tjänstemän, hamnar precis som väntat långt under kyrkoherden i fördelningen av inflytande. Kategorierna du själv samt medlemmarna, hamnar längst ned i fördelningen, vilket påminner om situationen i kommunerna. Att medlemmarna har minst inflytande är det som fullmäktigeledamöterna är mest överens om, då aktören har lägst spridning, tätt följt av kyrkoherden och övriga tjänstemän.

5.4.2 Önskvärt inflytande

Tabell 4 (Bilaga B) presenteras resultaten från fråga 8, om hur respondenten anser att fördelningen av inflytande bör vara, baserat på svaren från den föregående frågan. Respondenten svarade på huruvida respektive aktör bör ha mindre, lika mycket eller mer inflytande. Det balansmått som beskrivits i kapitel 4.3.1 redovisas. Ett positivt balansmått visar att fullmäktigeledamöterna i allmänhet anser att aktören bör ha mer inflytande och ett negativt på att aktören bör ha mindre inflytande.

Inledningsvis noteras att fullmäktigeledamöterna i allmänhet är nöjda med fördelningen av inflytande. Mer än hälften anser att aktören böra ha samma inflytande i samtliga fall. Ett annat intressant resultat är att ledamöterna verkar vara förhållandevis överens om hur fördelningen av inflytande bör se ut. Ingen av aktörerna anses både ha för stort och för litet inflytande, utan det är i samtliga fall en kraftig övervikt åt det ena eller det andra hållet.

Tabell 5.4.2. Önskvärt inflytande. Grupperat efter aktörer med för stort respektive för litet inflytande

Aktör	Balansmått	Andel neutrala	Antal svarande
Aktörer med för litet inflytande			
Medlemmarna	39,4	56,2	89
Fullmäktige	25,6	72,2	90
Församlingsråd	24,6	65,6	61
Du själv	15,7	84,3	89
Kyrkorådet	10,2	85,2	88
Aktörer med för stort inflytande			
Kyrkorådets ordförande	-9,3	83,7	86
Kyrkoherden	-14,5	76,7	90
Övriga tjänstemän	-18,6	71,6	81
Regionala aktörer	-22,9	68,9	74
Nationella aktörer	-23,2	73,9	69

I Tabell. 5.4.2 grupperas aktörerna utifrån huruvida ledamöterna i allmänhet anser att de bör ha mer inflytande (i tabellen *aktörer med för litet inflytande*) eller mindre inflytande (i tabellen *aktörer med för stort inflytande*). Skillnaden mellan de två grupperna är förhållandevis stor, nästan tjugo enheter. I gruppen med aktörer med för litet inflytande återkommer medlemmarna, fullmäktige, församlingsråd och du själv, alltså aktörer på lägre nivåer inom organisationen. I aktörer med för stort inflytande återfinns övriga tjänstemän, kyrkoherden och kyrkorådets ordförande, vilka kan beskrivas som eliterna inom församlingen. Det verkar som att fullmäktige anser att församlingen i för stor utsträckning är ett elitstyre, och att medlemmar, fullmäktige och församlingsråd är relativt sett för svaga. Ett överraskande resultat är att fullmäktigeledamöterna anser att kyrkorådet bör ha mer inflytande. Kyrkorådet ingår alltså inte i den elit som anses ha för stort inflytande i församlingen.

De aktörer vars inflytande anses behöva minskas mest är de regionala och nationella aktörerna, med ett förhållandevis stort avstånd till nästa aktör i tabellen.

5.5 Samband mellan variabler

5.5.1 Samvarians för aktörers inflytande

Av uppfattat inflytande för de olika aktörerna i församlingen görs en faktoranalys. I denna analys framträder tre faktorer. Faktorladdningar starkare än 0,3 visas i Tabell 5.5.1. Analysen visar att uppfattningen av inflytande har gemensam varians på tre olika sätt.

Tabell 5.5.1. Resultat av faktoranalys rörande uppfattat inflytande

Hur är inflytandet i ditt pastorat eller din församling fördelat idag?	Elit-inflytande	Responsivitets-inflytande	Super-kommunalt inflytande
Du själv		,764	
Medlemmarna		,778	
Kyrkofullmäktige		,844	
Kyrkorådet	,582		
Kyrkorådets ordförande	,846		
Kyrkoherden	,834		
Övriga tjänstemän	,927		
Församlingsråd		,658	
Regionala aktörer (tex stift, domkapitel)			,937
Nationella aktörer (t.ex. kyrkomöte, läronämnd)			,896

I den första faktorn, som benämns elitinflytande, ingår kyrkoråd, kyrkorådets ordförande, kyrkoherden samt de övriga tjänstemännen. Dessa aktörer utgör byråkratin och styrelsen, och förekommer samtliga på den högra sidan om fullmäktige i Figur 2.1b. Den andra faktorn består av du själv, medlemmarna, fullmäktige och församlingsråden, och kallas responsivitetsinflytande. Dessa aktörer förekommer på vänster sida om fullmäktige, samt fullmäktige självt, i Figur 2.1b. De två faktorerna innehåller alltså aktörer som kan betraktas som motspelare, styrelse och byråkrati emot medborgare och parlament. Att dessa två faktorer framkommer är föga ovanligt. Den tredje faktorn består av de två externa aktörerna, regionala respektive nationella organ, och kommer kallas för superkommunalt inflytande. Att dessa två aktörer hänger samman är inte heller överraskande.

5.5.2 Uppfattat inflytande i förhållande till önskvärt inflytande

I Tabell 5.5.2 presenteras den uppfattade fördelningen av inflytande i fallande ordning, såsom den beskrivs i Figur 5.4.1. För varje aktör presenteras också ett balansmått, hämtat från Figur 5.4.2.

Tabell 5.5.2 illustrerar fullmäktigeledamöternas rådande uppfattning av, samt önskvärd förändring av inflytande. Längst ner i tabellen, med lägst inflytande, finns medlemmarna, du själv och församlingsråd. Dessa tre är även några av de som fullmäktigeledamöterna anser ha för litet inflytande. Motsvarande situation finns i den övre delen av tabellen, där två av de tre mest inflytelserika, kyrkoherden och kyrkorådets ordförande, uppfattas ha för stort inflytande. Kyrkorådet skiljer sig från detta mönster, då det uppfattas ha ett relativt stort inflytande, samtidigt som kyrkofullmäktige anser att de bör ha ännu större.

Tabell 5.5.2. Upplevd fördelning av inflytande samt önskvärd fördelning av inflytande

Aktör	Uppfattat inflytande, medelvärde	Önskvärt inflytande, balansmått
Kyrkoherden	7,72	-14,5
Kyrkorådet	7,53	10,2
Kyrkorådets ordförande	7,44	-9,3
Fullmäktige	6,97	25,6
Regionala aktörer	6,40	-22,9
Nationella aktörer	6,14	-23,2
Övriga tjänstemän	5,88	-18,6
Församlingsråd	5,59	24,6
Du själv	5,21	15,7
Medlemmarna	4,06	39,4

Fullmäktige, den aktör som fullmäktige i näst störst utsträckning anser bör ha mer inflytande, är också det förhållandevis inflytelserikt. Medelvärdet på nästan 7 placerar kyrkofullmäktige högt upp i tabellen, även om det inte utmanar eliterna som ligger runt 7,5. Fullmäktige uppfattas alltså ha ett förhållandevis stort inflytande, samtidigt som fullmäktigeledamöterna anser att det bör få ytterligare inflytande.

I en omvänd situation befinner sig de övriga tjänstemännen. Fullmäktigeledamöterna anser att de har ett förhållandevis lågt inflytande, men att de ändå bör få sitt inflytande minskat. Av alla aktörer, är det endast de externa som i större grad uppfattas ha för stort inflytande i församlingen. Dessa externa aktörer, alltså regionala och nationella aktörer, ligger i mitten av tabellen gällande uppfattat inflytande, men är de aktörer som i störst utsträckning anses ha för stort inflytande.

En intressant observation är att balansmålet för medlemmar, 40 procentenheter, visar att medborgarna bör ha mer inflytande i beslutsprocessen, vilket är långt över de andra aktörerna. Detta trots att kyrkofullmäktige verkar vara mer positiv till en representativ demokrati framför en deltagardemokrati, såsom visats i Tabell 5.3.

Ytterligare en intressant observation är att det finns fler fullmäktigeledamöter som anser att kyrkoherdens inflytande bör förminskas än det finns de som anser samma sak om kyrkorådets ordförande.

6 Diskussion

Uppsatsens undersökning har visat resultat om hur 101 fullmäktigeledamöter uppfattar fördelningen av inflytande i beslutsprocessen i sin församling, samt hur de anser att fördelningen av inflytande bör förändras. I detta kapitel kommer resultaten diskuteras, för att ge svar på frågeställningen som presenterats i uppsatsens inledning. Frågeställningen löd:

Hur fördelas inflytande i beslutsprocessen inom Svenska kyrkans lokalnivå?

Frågeställningen konkretiserades till två delfrågor:

1. Hur uppfattar ledamöterna i kyrkofullmäktige att inflytandet i beslutsprocesser *är* fördelat?
2. Hur uppfattar ledamöterna i kyrkofullmäktige att inflytandet i beslutsprocesser *bör* fördelas?

Som komplement till undersökningen av inflytande, presenteras resultat om förutsättningarna för inflytande, vilka i uppsatsen kallas politikens spelregler. Dessa kommer även få en plats i diskussionen.

6.1 Politikens spelregler

Ur undersökningen framgick att fullmäktigeledamöterna som undersökts var mest positiva till konsensusdemokrati samt representativitetsdemokrati. Resultaten för politikens spelregler kommer att kortfattat diskuteras nedan.

Att församlingarna skulle vara konsensusinriktade, är föga förvånande. Även om den majoritetsdemokratiska åskådningen beskrivits som på frammarsch i svenska kommuner, framkommer det i forskningen att konsensusdemokratin fortfarande är den vanligaste åskådningen. Det finns ingen möjlighet att undersöka förändring över tid i församlingarna, och majoritetsdemokratin kan mycket väl befinna sig i en växande trend, men vid insamlingens tid är de flesta fullmäktigeledamöterna positiva till konsensusdemokrati. Inom samtliga undersökta församlingar förekommer apolitiska nomineringsgrupper, som beskrivits ovan som nomineringsgrupper där partipolitiska skillnader inte spelar någon roll, och att det är kyrkans värderingar och ett engagemang för kyrkan som är gemensamt för deras representanter. Det är tänkbart att apolitiska

nomineringsgrupper har bidragit till en mer konsensusdemokratisk syn i kyrkofullmäktige.

Dessutom har Svenska kyrkans lokalavdelningar ett syfte som inte primärt formuleras av fullmäktige självt, utan av prästvigda tjänstemän som tolkar läran. Att det inte enbart är medborgarna som genom representativt val och åsiktsyttring formulerar syftet med församlingen, utan att det formuleras religiöst, kan tänkas bidra till en lägre konfliktgrad och en högre grad av konsensusökande.

Också det representativitetsdemokratiska resultatet ligger i viss mån i linje med den presenterade forskningen. Som presenterades i forskningen ansåg företrädare på lokal nivå att det var problematiskt med deltagardemokratiska direktiv från nationell nivå, eftersom dessa inte stämde överens med deras representativitetsdemokratiska uppfattning av den egna organisationen. Den deltagardemokratiska vågen som beskrivits för kommunerna verkar ha startat på nationell nivå till exempel med demokratiutredningar i riksdagen. Utan sådana nationella initiativ torde utvecklingen mot en deltagardemokrati gå långsammare.

Resultaten är dock något överraskande. Vissa av de unika egenskaperna hos församlingarna i förhållande till kommunerna, som till exempel församlingsråd, väntas ge en större grad av deltagardemokratisk syn. Församlingsråden är förvisso grupper som utses av fullmäktige, men grupperna består inte sällan av de aktiva och engagerade medlemmarna inom den specifika församlingen, och kan ses som deltagare ur medlemsskaran snarare än som indirekt valda politiker. Visst formellt stöd finns för detta i kyrkoordningen, eftersom den lokala församlingen inom pastoratet har nomineringsrätt till posterna i församlingsrådet, även om det i slutändan är fullmäktige som utser ledamöterna.

Det är även intressant att återkoppla till diskussionen om apolitiska nomineringsgrupper. Förekomsten av politiker som säger sig agera, inte på basis av ideologi eller politiska motiv utan utifrån sina kyrkliga värderingar och engagemang för kyrkan, kan tänkas leda till att individer med kyrkliga värderingar och engagemang för kyrkan som inte valts till fullmäktige uppmuntras delta också i beslutsfattandeprocessen.

Flera tänkbara förklaringar till att fullmäktigeledamöterna bör ha ett mer deltagardemokratiskt åskådningssätt finns alltså. Ändå är de i allmänhet representativitetsdemokratiska. Uppsatsen har inte som frågeställning att förklara uppfattningen om politikens spelregler och dessa resonemang är att betrakta som tankar inför framtida forskning.

6.2 Uppfattat fördelning av inflytande

Resultaten för frågan om uppfattad fördelning av inflytande visar två grupper av interna aktörer vilka avskiljs av en tredje grupp, bestående av externa aktörer. I den övre, inflytelserika gruppen, återfinns kyrkoherden, kyrkorådet, kyrkorådets ordförande och kyrkofullmäktige. I den nedre, mindre inflytelserika gruppen återfinns övriga tjänstemän, församlingsråd, du själv och medlemmarna. Kyrkoherden har störst inflytande tätt följt av andra eliter såsom kyrkorådet och

kyrkorådets ordförande. Detta ligger i linje med situationen i kommunerna samt resonemanget om de prästvigda tjänstemännens förväntat stora inflytande i Svenska kyrkan (se kapitel 3.3). I denna grupp ingår även kyrkofullmäktige som uppfattas som förhållandevis inflytelserikt, vilket inte stämmer överens med den bild av fullmäktige som ett *transportkompani* som råder inom kommunen. I den nedre gruppen av mindre inflytelserika ingår du själv, medlemmar och församlingsråd, aktörer som kan ses som motparter till eliten. Att dessa har förhållandevis lågt inflytande ligger i linje med forskningen om kommunerna.

Ur faktoranalys framkommer två faktorer som till viss del påminner om rangordningen av medelvärden. Kyrkofullmäktige ingår i samma faktor som du själv, medlemmarna och församlingsrådet, medan övriga tjänstemän istället delar faktor med kyrkoherden, kyrkorådet och kyrkorådets ordförande. Utöver dessa två faktorer framkommer den superkommunala faktorn med regionala och nationella aktörer.

De två första faktorerna, som namnges till responsivitet inflytande respektive elitinflytande, motsvarar olika delar av modellen av den demokratiska strukturen som den presenteras i Figur 2.1b. Responsivitet inflytande består av aktörerna som ingår i den första processen i Figur 2.1b, demokratisk responsivitet, medan elitinflytandet består av de aktörer som ingår i samma figurs tredje process, beslutsförverkligande. Den tredje faktorn, det superkommunala inflytandet, innehåller nationella och regionala aktörer. Dessa ryms inte i modellen i Figur 2.1b, och det är således utifrån modellen inte oväntat att dessa aktörer hamnar i en separat grupp.

Resultatet tolkas som att fullmäktigeledamöterna i församlingen anser att ett elitstyre råder i församlingen, där kyrkorådets ordförande, kyrkoherden samt kyrkorådet har störst inflytande över beslutsprocessen. Övriga tjänstemän hänger samman med denna grupp, även om de har ett lägre inflytande. Som motspelare finns medlemmarna, de direktvalda representanterna samt de medlemsförankrade församlingsråden, vilka anses ha ett lågt inflytande över beslutsprocessen.

6.3 Önskvärd fördelning av inflytande

I resultatet av frågan om hur de olika aktörernas inflytande bör förändras, framkommer liknande grupper som ovan. Aktörerna delas in i två grupper, de som anses ha för litet inflytande respektive de som anses ha för stort inflytande, utifrån det balansmått som följer av resultatet. I gruppen med för litet inflytande ingår medlemmarna, församlingsråd, du själv, fullmäktige och kyrkorådet, och i gruppen med för stort inflytande ingår nationella och regionala aktörer, övriga tjänstemän, kyrkoherden och kyrkorådets ordförande.

Ett mönster som påminner om det föregående framträder. Du själv, medlemmarna och församlingsråd, precis som kyrkoherden och kyrkorådets ordförande, förhåller sig till varandra på ett liknande sätt som för den rådande fördelningen av inflytande. De som i föregående fråga ansågs vara inflytelserika, anses vara för starka, och de som ansågs ha lågt inflytande ses som för svaga. Ett

par undantag från detta mönster framträder. Kyrkorådet, en inflytelserik del av eliten, anses ha för litet inflytande. Detta skulle kunna förklaras med att fullmäktigeledamöterna vill flytta inflytande i beslutsprocessen från de övriga aktörerna inom eliten till kyrkorådet, eftersom rådet i en konsensusdemokratisk kontext ofta representeras av samtliga nomineringsgrupper, och därmed hela fullmäktige.

Ett annat undantag är att de övriga tjänstemännen, trots att de uppfattas ha ett förhållandevis litet inflytande (5,88 i medelvärde, fjärde lägsta), är den aktör som flest anser har för stort inflytande, bortsett från de superkommunala aktörerna. Detta tolkas som att kyrkofullmäktige anser att de icke-prästvigda tjänstemännen ska ha ett mycket begränsat inflytande i beslutsprocessen, trots att det är dessa som besitter egenskaper såsom teknisk kunskap, vilket beskrevs som en anledning för att externa parter kan få inflytande i kapitel 2.1 och 2.2.

Fortsättningsvis är det intressant att kommentera kyrkorådets ordförande, vars motsvarighet i kommunerna var mycket inflytelserik och liknades vid ett överhuvud för kommunen, en sorts borgmästare. Det framkommer att kyrkorådets ordförande i församlingen utmanas av kyrkoherden, en annan typ av överhuvud. Kyrkoherden anses ha större inflytande än kyrkorådets ordförande, även om skillnaden är förhållandevis liten. Även om kyrkorådets ordförande anses ha för stort inflytande över beslutsprocessen, är fullmäktigeledamöterna i större utsträckning överens om att kyrkoherdens inflytande bör minskas. Detta går emot resonemanget i kapitel 3.3 om kyrkoherdens förväntade legitima inflytande.

Intressant är också kyrkoherdens relation till de övriga tjänstemännen. Precis som väntat har kyrkoherden ett större inflytande än de övriga tjänstemännen. Dessutom ansåg fler att de övriga tjänstemännens inflytande var för stort än de som ansåg att kyrkoherdens inflytande var för stort. Även om skillnaden är liten, anser fler att kyrkoherdens stora inflytande är legitimt, än de övriga tjänstemännens lilla inflytande.

Kyrkofullmäktige, som uppfattas som förhållandevis inflytelserikt (6,98 som medelvärde, tredje mest inflytelserik), är den aktör som näst störst andel anser bör få större inflytande, efter medlemmarna. Detta kan ses som att fullmäktigeledamöterna vill flytta inflytande i beslutsprocessen ifrån elitnivån till lägre nivåer i församlingen, en slutsats som stärks av positiva balansmått för de övriga aktörerna i gruppen responsivitet inflytande. Utifrån Figur 2.1b, tolkas det som att inflytandet i den parlamentariska processen anses ligga för långt åt höger i modellen, det vill säga hos styrelse, nämnder och förvaltning. Detta skulle kunna tyda på en legitimitetsbrist, eftersom beslutsfattandet i låg utsträckning sker som en process mellan medlemmar och fullmäktige.

7 Sammanfattning

Denna uppsats har undersökt hur fullmäktigeledamöter i utvalda församlingar inom Svenska kyrkan uppfattar fördelningen av inflytande i beslutsprocessen, samt hur de anser hur fördelningen borde vara i förhållande till hur de anser att den är. Undersökningen bygger på ett legitimitetsteoretiskt resonemang kring hur utträde ur Svenska kyrkan kan ses som en manifestation av missnöje och bristande legitimitet. Fördelningen av inflytande i beslutsprocessen undersöks som en del av den demokratiska strukturen, som är avgörande för hur legitimiteten uppfattas hos medlemmarna.

Resultaten som presenteras visar på flera intressanta förhållanden. Till att börja med förknippas fullmäktigeledamöterna i allmänhet med två spelregler för politiken, vilka ligger som förutsättning för beslutsprocessen. För det första anser ledamöterna i allmänhet att församlingen bör vara konsensusdemokratisk, och att beslut bör tas som kompromisser där hela fullmäktige kan stå bakom besluten. För det andra anser de i allmänhet att församlingen bör vara representativitetsdemokratisk, alltså att medlemmarnas största roll är att utse representanter vid valtillfällena, och att representanterna endast bör lyssna begränsat på intressegrupper och direkt påverkan.

Ett annat intressant resultat är att församlingens motsvarighet till den inflytelserika styrelseordförande från kommunerna, kyrkorådets ordförande, utmanas av kyrkoherden. Dessa två anses vara de mest inflytelserika aktörerna inom församlingen, och är även de som i störst utsträckning anses vara för inflytelserika. Den borgmästare som beskrevs ovan verkar motsvaras av två, konkurrerande aktörer i församlingen.

Vid fördelningen av inflytande förekommer tre faktorer, vars aktörer har gemensam variation. Laddningarna i dessa faktorer överensstämmer förhållandevis väl med rangordningen av medeluppfattat inflytande hos aktörerna. En elitgrupp, bestående av kyrkoherde, kyrkoråd, kyrkorådets ordförande och övriga tjänstemän, har stort inflytande över beslutsprocessen. En responsivitetsgrupp, bestående av medlemmar, du själv, fullmäktige och församlingsråd, har litet inflytande över beslutsprocessen. Slutligen föreligger en superkommunal grupp, med regionala och nationella aktörer. Denna grupp har medelstort inflytande.

Denna gruppindelning liknar i sin tur om rangordningen av önskvärt inflytande. Samtliga aktörer ur responsivitetsgruppen anses ha för litet inflytande, och nästan alla aktörer i elitinflytande-gruppen anses ha för stort inflytande. Endast kyrkorådet, en aktör inom elitinflytande-gruppen i faktoranalysen, anses ha för litet inflytande. De superkommunala aktörerna uppfattas ha för stort inflytande.

Resultaten tolkas som att fullmäktigeledamöterna uppfattar församlingen som ett elitstyre, där styrelse och tjänstemän har ett stort inflytande över beslutsprocessen. Fullmäktigeledamöterna anser att elitens inflytande borde

minskas, till fördel för medlemmar och förtroendevalda representanter. Ett undantag från detta är att kyrkorådet, som fullmäktiges representant inom elitgruppen, bör få mer inflytande, på de andra eliternas bekostnad.

7.1 Framtida forskning

Uppsatsens resultat ger upphov till flera intressanta forskningsfrågor, som kan undersökas i framtiden. Till att börja med kan det vara intressant att studera beslutsprocessen kvalitativt, för att komplettera de kvantitativa resultaten som framkommit i denna uppsats. Utöver att undersöka fördelningen av inflytande såsom definierats i denna uppsats, kan det även vara intressant att se extra noga på förhållandet mellan specifika aktörer, såsom kyrkoherde och kyrkoråd, kyrkoråd och fullmäktige eller församlingsråd och fullmäktige. En annan intressant undersökning är relationen mellan fullmäktigeledamöter och medlemmar, och hur de senare uppfattar åsikter från de förra. Slutgiltigt kvarstår undersökningen om hur kyrkofullmäktiges uppfattning av inflytande påverkar medlemmarnas uppfattning av Svenska kyrkans legitimitet, och hur legitimitetsteori kan förklara medlemmarnas beteende, till exempel vid utträde.

8 Referenser

8.1 Vetenskaplig litteratur

- Folklig förankring - demokrati i Svenska kyrkan.* 2000. Stockholm: Verbum: Svenska kyrkans församlingsfrb..
- ERIKSSON, A., HERMANSSON, J. och LUNDSTEDT, G., 2005. *Demokratin är en successiv uppenbarelse: för utredningen Demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan.* Svenska kyrkans utredningar: 2005:2. Stockholm: Svenska kyrkan.
- ERLINGSSON, G.Ó, 2008. *Partier i kommunpolitiken: en kunskapsöversikt om partier, makt och legitimitet.* Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- GILLJAM, M., 2006. "Politiker tycker om demokrati." *Statsvetenskaplig Tidskrift*, **108**(2), pp. 172-179.
- GILLJAM, M., KARLSSON, D. och SUNDELL, A., 2010. *Politik på hemmaplan: tiotusen fullmäktigeledamöter tycker om politik och demokrati.* Stockholm: SKL Kommentus.
- HULTÉN, M. och JOHANSSON, S., 2004. *Profil = image, eller?: En studie av tre församlingar inom Svenska kyrkan.*, Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- IVARSSON, A., red., 2011. *Nordisk kommunforskning. En forskningsöversikt med 113 projekt.* Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- KARLSSON, D., 2006. *Den svenske borgmästaren: kommunstyrelsens ordförande och den lokala demokratin.* Förvaltningshögskolans rapporter: 80. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- LIDSTRÖM, A. och ERIKSSON, K., 2009. "Lokalpolitikens legitimitet. Individuella och kontextuella variationer." *Statsvetenskaplig tidskrift*, **111**(1), sid. 64-68.
- LOUGHLIN, J., HENDRIKS, F. och LIDSTRÖM, A., 2011. *The Oxford handbook of local and regional democracy in Europe.* Oxford: Oxford University Press.
- PETTERSSON, P., 2013. *Utmaningar för Svenska kyrkans identitet: när behovet av kyrkan ökar men söndagsgudstjänsterna minskar.* Karlstad: Karlstad stift. 1 utg.
- SVENSSON, D., 2006. *Avhopp, utträde och konvertering: Analys kring orsakerna bakom tidigare medlemmars brytning med Svenska kyrkan i Farsta och Sundbybergs församlingar,* Stockholm: Institutionen för Religionsvetenskap, Södertörns högskola.

SVENSSON, T. and TEORELL, J., 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö : Liber.
WOHLGEMUTH, D., 2006. *Den responsiva demokratin?*, Diss. Uppsala:
Filosofiska institutionen, Uppsala Universitet.

8.2 Digitala källor

Göteborgs universitet = Beskrivning av Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://spa.gu.se/forskning/publicerat/kolfu>. 2016-12-05.

Kyrkoordningen, fastställd den 1 jan 2016. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svenskakyrkan.se/kyrkoordningen>. Hämtdatum 2015-10-19.

POSK = Beskrivning av nomineringsgruppen Politiskt obundna i Svenska kyrkan. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.posk.se>. Hämtdatum: 2016-11-29.

Rehn, Per-Anders, 2016-06-11, *Medlemmar lämnar Svenska kyrkan efter avslöjande*, Sveriges Radio. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6471637>. Hämtdatum: 2016-12-15.

SKL = Kommunens organisation, [Elektronisk] Tillgänglig: <https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltsjalvstyresastyrskommunenochlandstinget/sastyrskommunen.735.html>. Hämtdatum: 2016-11-30.

Svenska kyrkan 1 = Svenska kyrkans medlemmar 1972-2015. [Elektronisk] Tillgänglig: www.svenskakyrkan.se/statistik. Hämtdatum: 2016-11-28.

Svenska kyrkan 2 = Svenska kyrkans organisation. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svenskakyrkan.se/organisation>. Hämtdatum: 2016-11-28.

Svenska kyrkan 3 = Lunds stifts organisation. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svenskakyrkan.se/lundsstift/omstiftet>. Hämtdatum: 2016-11-28.

Svenska kyrkan 4 = Resultat i kyrkovalet 2013. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://kyrkoval.svenskakyrkan.se/>. Hämtdatum: 2016-10-28.

Bilaga A - Enkät

ID:

Demokrati i kyrkan

Hej! Mitt namn är Hannes Holmberg, och jag skriver kandidatuppsats i statsvetenskap vid Lunds universitet. Jag vill undersöka hur förtroendevalda inom kyrkan ser på demokratin inom kyrkan.

Dina svar kommer att vara fullständigt anonyma, och resultaten kommer inte att presenteras på ett sätt så att det går att räkna ut dina svar. Om du inte vill svara på en fråga, kryssa då i rutan för "Vill ej svara".

Om du har frågor är du välkommen att kontakta mig genom mail holmberg.hannes@gmail.com eller telefon 070 – 430 92 92.

Jag är tacksam över att du vill svara!

Församling eller pastorat

Fråga 1. Vilket år är du född?

År: _____

Vill ej svara

Fråga 2. Vilket kön identifierar du dig som?

Man

Kvinna

Annat

Vill ej svara

Fråga 3. Vilken nomineringsgrupp representerar du?

Nomineringsgrupp: _____

Vill ej svara

Fråga 4. Är du aktiv i någon annan del av din församling eller pastorat?

Kyrkoråd

Ordförande kyrkoråd

Församlingsråd

Vill ej svara

Arbetsgrupp: _____ Annan: _____

Fråga 5. Vad är din post i kyrkofullmäktige?

Ledamot

Ersättare

Presidium

Vill ej svara

Annan: _____

Var god vänd

Vem håller du med?

Du kommer nu få ta del av **två tänkta personer som argumenterar om hur demokratin i ditt pastorat eller församling bör fungera**. Efter att ha läst argumenten från person A och person B, **får du välja vilken av personerna som du mest håller med**. Kryssa i den ruta som motsvarar din uppfattning bäst.

Fråga 6 a: Vem håller du med?

Person A: Medlemmarna i Svenska kyrkan bör främst påverka beslutsfattandet i kyrkan genom att rösta på nomineringsgrupper och politiker i kyrkovalet. Mellan valen är det de folkvalda politikerna som ska sköta beslutsfattandet. Naturligtvis skall kyrkopolitikerna lyssna på medlemmarna även mellan valen, men då på hela opinionen och inte enbart på dem som ropar högt om problem som berör dem själva.

Person B: Medlemmarna i Svenska kyrkan skall delta i val och rösta på nomineringsgrupper och kyrkopolitiker. Men medborgarna bör vara aktiva även mellan valen. Därför är det viktigt med att olika grupper för fram sina åsikter via t.ex. namnsamlingar, uppvaktningar och demonstrationer.

Vilken av personerna håller du mest med? Välj ett alternativ.

- | | | | | |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Helt med A | Till viss del med A | Ingendera/neutral | Till viss del med B | Helt med B |
| <input type="checkbox"/> | | | | |
| Vill ej svara | | | | |

Fråga 6 b: Vem håller du med?

Person A: Beslutsfattandet i kyrkofullmäktige bör speglas av valresultatet. Därför ska den eller de nomineringsgrupp(er) som får majoritet agera för att få igenom sin politik, och utse kyrkorådet. Nomineringsgrupp(en) i majoritet behöver inte ta hänsyn till de övriga ledamöterna i fullmäktige.

Person B: Beslutsfattandet i kyrkofullmäktige bör speglas av samförstånd och konsensus. Därför ska alla nomineringsgrupper representeras i kyrkorådet. Det är också att föredra att politiker och nomineringsgrupper ger eftergifter på sin politik för att kunna uppnå kompromisser där så gott som alla kan stå bakom förslaget.

Vilken av personerna håller du mest med? Välj ett alternativ.

- | | | | | |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Helt med A | Till viss del med A | Ingendera/neutral | Till viss del med B | Helt med B |
| <input type="checkbox"/> | | | | |
| Vill ej svara | | | | |

Inflytande

Nedan finner du en lista över olika delar av din församling eller pastorat. **Fyll i vilket inflytande över beslutsfattandet i ditt pastorat eller din församling du uppfattar att varje part har**, på en skala mellan 0 och 10. 0 betyder att aktören inte har något inflytande alls, och 10 betyder att aktören har mycket stort inflytande. **Ringa in ditt svar, ett alternativ per aktör.** Om du tycker att någon aktör saknas kan du fylla i den längst ner.

Fråga 7: Hur är inflytande i ditt pastorat eller din församling fördelat idag?

	Inget inflytande											Mycket stort inflytande	Vill ej svara
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Du själv	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Medlemmarna	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Kyrkofullmäktige	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Kyrkorådet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Kyrkorådets ordförande	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Kyrkoherden	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Övriga tjänstemän	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Församlingsråd	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Regionala aktörer (tex stift, domkapitel)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Nationella aktörer (t.ex. kyrkomöte, läronämnd)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>
Annan aktör:	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		<input type="checkbox"/>

Var god vänd

Fråga 8: Hur tycker du att inflytandet i ditt pastorat eller församling borde fördelas?

Du kommer att se samma lista över aktörer i din församling eller ditt pastorat. Nu ska du fylla i hur du tycker att det borde vara. Borde aktörerna ha mindre inflytande, lika mycket inflytande, eller mer inflytande, jämfört med hur du anser att det är idag. **Kryssa i det alternativ som passar dig, ett alternativ per aktör.** Om du tycker att någon aktör saknas kan du fylla i den längst ner.

	Mindre inflytande	Lika mycket inflytande	Mer inflytande	Vill ej svara
Du själv				<input type="checkbox"/>
Medlemmarna				<input type="checkbox"/>
Kyrkofullmäktige				<input type="checkbox"/>
Kyrkorådet				<input type="checkbox"/>
Kyrkorådets ordförande				<input type="checkbox"/>
Kyrkoherden				<input type="checkbox"/>
Övriga tjänstemän				<input type="checkbox"/>
Församlingsråd				<input type="checkbox"/>
Regionala aktörer (tex stift, domkapitel)				<input type="checkbox"/>
Nationella aktörer (t.ex. kyrkomöte, läronämnd)				<input type="checkbox"/>
Annan aktör:				<input type="checkbox"/>

Kommentarer

Vill du utveckla, anmärka på eller tillägga någonting?

Bilaga B – Resultat

I denna bilaga presenteras utfallet efter enkätundersökningen. Svaren delas in i fyra tabeller, Tabell 1 beskriver de bakgrundsfrågor som användes i början av enkäten, Tabell 2 Beskriver utfallet för politikens spelregler, Tabell 3 Beskriver den uppfattade fördelningen av inflytande, och Tabell 4 beskriver den önskvärda fördelningen av inflytande.

Tabell 1. Bakgrundsvariabler.

Variabel	Kategori	Frekvens	Andel
Storlek		101	100 %
	Liten	77	76,2 %
	Stor	24	23,8 %
Åldersgrupp		97	100 %
	Upp till 51 år	19	19,6 %
	52 – 59 år	19	19,6 %
	60 – 69 år	18	17,8 %
	70 – 75 år	24	24,7 %
	76 år och äldre	17	17,5 %
Kön		100	100 %
	Man	55	55 %
	Kvinna	45	45 %
Partitillhörighet		90	100 %
	Partipolitisk nomineringsgrupp	39	43,3 %
	Apolitisk nomineringsgrupp	51	56,7 %
Partistruktur i församlingen		101	100 %
	Politisk struktur	39	38,6 %
	Apolitisk struktur	40	39,6 %
	Samlingslista	22	21,8 %

Tabell 2. Politikens spelregler

	Helt med A	Till viss del med A	Ingendera/neutral	Till viss del med B	Helt med B	Totalt	
Vilken av personerna håller du mest med?							
Representativitetsdemokrati	18	28	7	15	15	88	Deltagar-demokrati
Majoritetsdemokrati	7	15	7	33	32	94	Konsensusdemokrati

Tabell 2 visar fördelningen för de två frågorna om politikens spelregler. Antalet svar för varje alternativ redovisas. Observera att person A argumenterar för representativitetsdemokrati respektive majoritetsdemokrati, och person B för deltagardemokrati respektive konsensusdemokrati.

Tabell 3. Fyll i vilket inflytande över beslutsfattandet i ditt pastorat eller din församling du uppfattar att varje part har.

Aktör	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tot.
Du själv	1 (1)	5 (6)	6 (7)	13 (14)	7 (8)	17 (19)	11 (12)	14 (15)	13 (14)	3 (3)	1 (1)	91 (100)
Medlemmarna	3 (3)	4 (5)	12 (14)	16 (18)	16 (18)	18 (21)	8 (6)	5 (6)	5 (6)	0	0	87 (100)
Fullmäktige	1 (1)	3 (3)	3 (3)	5 (6)	3 (3)	8 (9)	12 (13)	6 (7)	20 (22)	16 (18)	14 (15)	91 (100)
Kyrkorådet	3 (3)	1 (1)	0	2 (2)	3 (3)	7 (8)	8 (9)	12 (13)	17 (19)	17 (19)	21 (23)	91 (100)
Kyrkorådets ordförande	3 (3)	0	0	2 (2)	3 (3)	4 (5)	7 (8)	14 (16)	28 (32)	15 (16)	11 (13)	87 (100)
Kyrkoherden	1 (1)	0	1 (1)	2 (2)	3 (3)	6 (7)	5 (6)	13 (14)	23 (26)	20 (22)	16 (18)	90 (100)
Övriga tjänstemän	2 (2)	0	2 (2)	8 (9)	8 (9)	11 (13)	18 (21)	20 (23)	13 (15)	1 (1)	3 (4)	86 (100)
Församlingsråd	2 (4)	1 (2)	3 (6)	4 (7)	3 (6)	10 (19)	9 (17)	12 (22)	8 (15)	1 (2)	1 (2)	54 (100)
Regionala aktörer	1 (1)	1 (1)	1 (1)	8 (10)	6 (8)	11 (14)	7 (9)	13 (17)	15 (20)	6 (8)	8 (10)	77 (100)
Nationella aktörer	1 (1)	2 (3)	1 (1)	8 (12)	5 (7)	11 (16)	9 (13)	10 (15)	11 (16)	1 (1)	10 (15)	69 (100)

För varje värde redovisas antalet svar samt andelen svar inom parentes. I den sista kolumnen visas det totala antalet svarande. Observera att andelarna är avrundade, och att de inte alltid summerar 100 procent.

Tabell 4. Hur bör inflytande vara fördelat, baserat på hur du svarade i förra frågan?

Aktör	Mindre	Lika mycket	Mer	Totalt	Balansmått
Du själv	0	75 (84,3)	14 (15,7)	89 (100)	15,7
Medlemmarna	2 (2,2)	50 (56,2)	37 (41,6)	89 (100)	39,4
Fullmäktige	1 (1,1)	65 (72,2)	24 (26,7)	90 (100)	25,6
Kyrkorådet	2 (2,3)	75 (85,2)	11 (12,5)	88 (100)	10,2
Kyrkorådets ordförande	11 (12,8)	72 (83,7)	3 (3,5)	86 (100)	-9,3
Kyrkoherden	17 (18,9)	69 (76,7)	4 (4,4)	90 (100)	-14,5
Övriga tjänstemän	19 (23,5)	58 (71,6)	4 (4,9)	81 (100)	-18,6
Församlingsråd	3 (4,9)	40 (65,6)	18 (29,5)	61 (100)	24,6
Regionala aktörer	20 (27,0)	51 (68,9)	3 (4,1)	74 (100)	-22,9
Nationella aktörer	17 (24,6)	51 (73,9)	1 (1,4)	69 (100)	-23,2

För varje alternativ redovisas antalet svar, samt andelen inom parentes. I den sista kolumnen redovisas balansmättet, definierat som skillnaden mellan andelen som anser att aktören bör ha större inflytande och andelen som anser att aktören bör ha mindre inflytande.